

MLADIKA

Julij 2010
cena 4,00 €

Štev. 6

Nataša Stanič

JUŽNA AFRIKA – QUO VADIS?

JOŽI PETERLIN

»Tak bom, kot je on«

ALENKA PUHAR

POKRAJINA ZA NILOM IN DONAVO

ALEKSIJ PREGARC

Pesmi na poti

Mirjam Oblak

Slovenski praznik v srcu Buenos Airesa

Ponosni na našo dvojezično šolo . . .	1
Manka Kremenšek Križman: Skodelica kave	2
Aleksij Pregarc: Pesmi na poti	5
Pavel Vidau: Slovesnost ob 275-letnici cerkve sv. Florijana pri Banih	10
Pod črto: Metafora	22
Peter Merku: Moje življenje v Nemčiji (XX)	11
Primož Sturman: Manjšina onkraj šengenskih zapornic (4)	13
Joži Peterlin: »Tak bom, kot je on«	19
Vladimir Kos: Intermezzo	20
Saša Martelanc: Za deželo svobodnih in vedrih ljudi	21
Nataša Stanič: Južna Afrika – quo vadis?	23
Študijski dnevi »Draga«: mnenja, nasveti, predlogi	27
Mirjam Oblak: Slovenski praznik v srcu Buenos Airesa	29
Alenka Puhar: Pokrajina za Nilom in Donavo	32
Mogoče bi vas zanimalo zvedeti, da	35
Antena	36
Danilo Lovrečič: Svetovno nogometno prvenstvo	48

Na platnicah:

Za smeh in dobro voljo

Uredništvo in uprava:
34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
tel. 040-3480818; fax 040-633307

uprava@mladika.com; redakcija@mladika.com
www.mladika.com

Oblikovanje: Matej Susič

Izdaja: Mladika z.z. o.z.

Registrirana pri trgovinski zbornici v Trstu
dne 21.4.1999 pod številko 114276.
Vpisana v seznam ROC dne 15.10.2005
pod številko 11721.

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Reg. na sodišču v Trstu št.193 dne 6.4.1957

ISSN 1124 – 657X

Tisk: Graphart srl - Trst

Izhajanje revije podpira Urad Vlade RS za
Slovence v zamejstvu in po svetu.

DRAGA 2010

Perpetuum Jazzile

Vokalna ekstaza

V petek, 3. septembra, ob 20.30

Vokalna skupina Perpetuum Jazzile, ki jo vodi Tomaž Kozlevčar, je največja slovenska pop in jazz vokalna zasedba. Letos bo dopolnila že 27. leto ustvarjanja, svoje prve korake pa je storila pod imenom Gaudeamus. Repertoar izpod taktirke umetniškega vodje Tomaža Kozlevčarja predstavlja atraktivni izbor vokalne jazzovske in popularne glasbe. Večinoma »a cappella«, občasno pa tudi s spremljavo vrhunskih jazz instrumentalistov, se repertoar Perpetuum Jazzile razteza od brazilske bossa nove, swinga, close harmony stila vse do (z jazzom bolj posredno povezanih) funka, gospela in popa. Poslušalcu ponuja privlačen splet vokalnih jazzovskih harmonij in izrednih ritmov, dotakne pa se jih tudi z odličnimi solisti, sproščenostjo in mladostnim žarom.

SLIKA NA PLATNICI: Na Slovenskem evharističnem kongresu v Celju je kot pričevalec nastopil tudi sloviti slovenski misijonar in človekoljubni delavec na Madagaskarju p. Pedro Opeka (foto Ognjišče; <http://tehnika.ognjisce.si/sek/>).

UREDNIŠKI ODBOR: David Bandelj, Ivo Jevnikar, Marij Maver (odgovorni urednik), Saša Martelanc, Sergij Pahor, Mitja Petaros, Nadia Roncelli, Matjaž Rustja, Tomaž Simčič, Breda Susič, Neva Zaghet, Zora Tavčar, Evelina Umek in Ivan Žerjal.

SVET REVIJE: Lojzka Bratuž, Silvija Callin, Jadranka Cergol, Peter Černic, Marija Češčut, Danilo Čotar, Liljana Filipčič, Diomira Fabjan Bajc, Lučka Kremžar De Luisa, Peter Močnik, Milan Nemač, Adrijan Pahor, Štefan Pahor, Bruna Pertot, Marijan Pertot, Ivan Peterlin, Alojz Rebul, Peter Rustja, Ester Sferco, Marko Tavčar, Edvard Žerjal in člani uredniškega odbora.

Ponosni na našo dvojezično šolo

Vsaka družina potrebuje hišo, v kateri skupaj živijo oče, mati in otroci. Ko pa se družina loči in živi v več hišah, trpi. Tako približno je matajurski župnik g. Natalino Zuanella razložil trpljenje dvojezične šole, ki je bila v zadnjih treh mesecih šolskega leta prisiljena živeti v treh 'hišah', kar je za učence, starše, učitelje in ravnateljstvo pomenilo veliko trpljenja, in še bolj ga predstavljajo negotovost in spori glede prostorov, v katerih se bodo otroci učili v prihodnjem šolskem letu.

Besede, ki jih je g. Zuanella povedal v petek, 18. junija, v špetrski župni cerkvi na začetku sv. maše, s katero se je končalo šolsko leto, so na nek način dale globok pomen veliki manifestaciji z več kot 500 udeleženci, ki se je potem začela pred cerkvijo in končala pred občinsko hišo.

V zadnjih desetletjih Špeter ni bil priča takemu velikemu številu ljudi na civilni manifestaciji. Otroci dvojezične šole, njih starši in številni nonoti in predstavniki kulturnih društev, so se od cerkve po glavni cesti napotili proti Občini. Bila je vesela procesija s harmonikami, italijanskimi, evropskimi in furlanskimi zastavami, transparenti s slovenskimi in italijanskimi napisi ... Ni bilo slišati nobenih polemik, nobenega napada, nobenega nasprotovanja. Protestniki so želeli le, naj ostane dvojezična šola enotna v Špetru in da bi ohranila svojo didaktično posebnost in specifiko. Nič drugega, nobenega političnega nasprotovanja, nobene zahteve, ki bi ne mogla biti uresničena. Pred Občino so predstavniki staršev – Paolo Dreossi, Miha Coren, Igor Tul in Elena Domenis – zelo mirno in z argumenti povedali špetskemu županu Tizianu Manziniju, ki je bil prisoten, in starešem italijanske srednje šole, da kar zahtevajo, ni nič čudnega ali nemogočega.

Za svoje otroke zahtevajo prazne prostore v študentskem domu, učiteljišču in srednji šoli, in to samo za čas, ki bo potreben za obnovo starega sedeža.

Otroci so s pomočjo učiteljev med drugim napisali županu: »Vsi morajo imeti možnost šolanja v svojem jeziku, v svojem ambientu in v primerni družbi. Samo to si želimo, dragi župan. Kot otroci mislimo, da ste dolžni poskrbeti za našo bodočnost, nam povrniti naše pravice, našo vedrino in naš nasmeh. Ne vključite nas v stvari, ki nas ne zadevajo. Ne dokazujte svojim ljudem, da so naše doline nazadnjaške, zaostale in vezane na stare zgodovinske spomine.

Odprimo se svetu in skrbimo za našo rast. Pokažite nam, kaj so spoštovanje, strpnost, mir in ljubezen.«

Starši srednje dvojezične šole so se na starše italijanske srednje šole obrnili s temi besedami: »Prosimo vas, da izrazite solidarnost do naših otrok in jih začasno sprejmete v svoje šolske prostore, dokler ne bo dvojezična šola dobila dokončni sedež.«

Župan Manzini je s svoje strani zagotovil, da »si prizadeva za rešitev problema«.

Pred tako mirnimi in omikanimi besedami predstavnikov staršev in obnašanjem vseh udeležencev je peščica protimanifestantov pobrala šila in kopita ter se razpršila.

Manifestacija bo dolgo ostala v spominu vseh, ki so se je udeležili, in upamo, tudi tistih, ki jim je dvojezična šola trn v peti in jo skušajo na vse načine poniževati in ji povzročati težave.

Spomnijo naj se tudi, da se Slovenci videnske pokrajine ne boje več kakor v mračnih letih in da bojo za svoje pravice, če bo treba, spet protestirali v Špetru, Vidnu, Trstu in Rimu.

In to tudi zato, ker imajo polno prijateljev med Furlani in Italijani, ki so ob tej priložnosti izrazili veliko solidarnost z dvojezično šolo in z vsemi Slovenci videnske pokrajine.

Iz kulturno verskega lista Dom, 30. junij 2010

Manka Kremenšek Križman

Skodelica kave

Tretja nagrada za prozo na 38. literarnem natečaju revije Mladika

En tak mehak dan je bil. Dopoldan. Opran, svež junijski dopoldan. Deževalo je skoraj vso noč, zato je bilo v zraku še vedno čuti vonj po dežju. Z granitnimi kockami tlakovani pločniki so bili mokri in ponekod so nastale luže. Moral si paziti kod hodiš.

V agenciji je šlo kot po maslu, ker je njihova tajnica že včeraj najavila uro njegovega prihoda. Agentka v barvah avstrijskega letalskega prevoznika, beli bluzi in rdečem krilu, rdeče našminkanih ustnicah in v istem odtenku rdeče nalakiranih nohtih se mu je posvetila takoj, ko je prišel. Kmalu sta opravila. Še enkrat sta preverila datum odhoda in prihoda, zavarovanje. – Leteli boste prek Dunaja. Tam boste pristali ob osmih in let nadaljevali ob pol desetih. Ravno dovolj časa, da si na letališču privoščite zajtrk, se mu je nasmehnila. – Ja, ni slaba ideja, ji je odvrnil in ji vrnil nasmešek. – Bi morda želeli, da vam uredimo tudi najem avtomobila ali rezervacijo hotela? – Ne, hvala, pričakali me bodo na letališču ... Vse skupaj je trajalo petnajst minut in že je bila avionska karta natisnjena in v lični rdeče-beli ovojnici spravljena v njegov črni usnjeni poslovni kovček. Zahvalil se je in zapustil turistično agencijo. Zdaj je bil prost. Danes ga ni čakalo nič drugega, v službi ga niso več potrebovali, zato je lahko dopoldan oblikoval čisto po svoje. Pravzaprav ni imel nobenih načrtov. Po stranski ulici se je spustil k reki. Zaželel si je skodelice kave.

Stopal je po Cankarjevem nabrežju mimo kavarnic, ki so se vrstile ena za drugo. Bilo jih je kakšnih pet ali šest. Lokali so bili v glavnem prazni. Morda zaradi dežja, ki je ponoči namočil vrtno stole in se do zdaj marsikje še niso posušili ali pa preprosto zato, ker je bilo zgodaj. Ta del mesta je običajno oživel šele pozno popoldan in zvečer, takrat zaradi množice ljudi skoraj nisi imel kam sesti.

Namenil se je k velikemu belemu sončniku, ki se je kot goba razcvetal nad steklenimi mizicami in okoli njih razpostavljenimi belimi naslanjači. Iz aktovke je vzel turistični vodič po New Yorku, ki ga je kupil pred leti in škatico cigaret. Nekaj časa je listal po knjigi, potem pa jo je odložil. Ni se mu ljubilo brati, ne zdaj. Branje je zahtevalo določen na-

por, zbranost, on pa ni želel razbiti lagodnosti in lenobnosti tega dopoldneva. Ko je prišel natakarkar, je naročil kozarec grenivkinega soka in skodelico kave. Zleknil se je v naslanjač. Občutek, ki ga je v kratkih valovih preplaval že od zgodnjega jutra, se je zdaj okrepil. Počutil se je lahkega in razbremenjenega. Prevzemalo ga je ugodje kot po dobri večerji ali dobro opravljenem delu. Veselil se je potovanja. Seminar, ki so ga organizirali poslovni partnerji v Ameriki bo trajal tri dni, preostali čas, slab teden torej, pa bo čisto njegov. New York je imel rad. Čeprav je bil tam že večkrat, ga je vedno znova osupnila neskončna mešanica človeških ras in govoric, stilov oblačenja in obnašanja, poplava restavracij, trgovin, muzejev in galerij, barv in zvokov, mesto je bilo resnično prava urbana poslastica. Že sam izstop iz metrojske postaje na Peti aveniji in pogled na vitke kvadre nebotičnikov, ki so se v konicah kot sulice zarile v nebo, mu je vzel sapo in ga vsakič, ko je bil tam, navdal z občutkom človekove vsemočnosti. Pasel se je po spominih na prejšnja bivanja v tem mestu, tako zelo drugačnem od tega tukaj. Čeprav, roko na srce, je imel rad tudi Ljubljano, majhno, ljubko, mirno in staro, s srednjeveškim gradom na hribu in reko pod njim. In širokim lokom neba nad vsem skupaj. Ko se je zdaj ozrl gor, je bilo posejano z belimi puhastimi oblaki. Med njimi se je prebijalo sonce. Z dreves je kapljalo, če je veter le rahlo povlekel skozi krošnje. V resnici je še vedno komaj opazno rosilo. In ker je rosilo skozi sončne žarke, se je zdelo, kot bi kapljice vlage obstale v zraku in bi se ozračje kopalo v biserovini. Spominjalo je na steklarsko instalacijo, neverjetno, sanjsko. Nekaj skrajno čistega, prečiščenega je bilo v vsem tem.

Odpil je požirek kave, ki mu jo je medtem prinesel natakarkar in si prižgal cigareto. Skozi kolobarje cigaretne dima je opazoval terase v višjih nadstropjih srednjeveških hiš, ki so bile vse po vrsti spremenjene v rastlinjake da se je zdelo, kot bi med nadstropji vznikali miniaturni gozdovi. Na internetu bo preveril, kaj ponujajo na Broadwayu, je pomislil. Morda bo imel srečo in bo na sporedu kakšen komad Sama Sheparda. In na vsak način bo na Greenwich Villageu obiskal katerega od številnih jazzovskih klubov.

Ob misli na vso tisto svetovljanskost, ki ga je čakala tam čez, je zavzdihnil. Počutil se je izbranega in vzvišenega kot bi bil sam napisal vso tisto fino literaturo in narisal načrte za znamenite stavbe.

Ni ga takoj opazil. Moral je priti izza vogala hiše na koncu promenade kajti če bi prečkal most, bi ga gotovo zagledal že veliko prej. Presenečenje je bilo popolno. Ob pogledu na visoko, komaj premikajočo se postavo je otrpnil. Skodelico, ki jo je ravno ponesel k ustom, da bi odpil požirek, je odložil nazaj na krožniček. Tisto tam ni bil navaden berač, umazan in razcapan in ves ubog. Bil je ... bilo je bitje, ki ni bilo od tu in ki bi mu komaj lahko rekel človek. Nekaj neskončno starega, starodavnega je bilo na njem. Bilo je kot bi prišlo naravnost iz neke podzemne votline, iz vlage, iz temin, iz pragozda, iz prsti, iz nekega drugega sveta in druge dobe in se po nekem nerazumljivem časovnem ključu znašlo tukaj, sredi glavne promenade glavnega mesta. Ko ga je torej zagledal, je bil človek od njega oddaljen le kakšnih trideset metrov. Razdalja med njima je ostajala, tako se mu je sprva zdelo, skoraj nespremenjena, ker je človek hodil zelo počasi, mukoma, lahko si začutil, kako mu vsak korak, vsak premik predstavlja bolečino. Stopala je imel povezana v cunje, že vse potrgane in umazane. Za levo nogo se je kot kakšna utež vlekel kos strganega blaga. Srajco je imel razpeto. Leva in desna polovica sta viseli ob telesu in delovali težko kot bi bili prepojeni z umazanijo, ki je vlekla navzdol, mu že davno odvzela mehko in naredila blago trdo, da se je zdelo kot poskrobjeno. Temna raztrganina je razkrivala velik, od sonca ožgan trebuh, ki je visel čez pas hlač, prav tako starih in razcapanih.

In obraz ... Njegov obraz je bil ves poraščen. Kocine so mu poganjale od vsepovsod, iz nosu in ušes, obrvi, lic in grla, da nisi videl ne ust in skoraj ne oči. Pravzaprav je bilo vse ena sama ščetina, nikjer niti koščka kože. Ob straneh so obraz obrobjali dolgi, od umazanije zlepljeni lasje, ki so se mešali z razmršeno brado.

Ni zmogel umakniti pogleda s tega bitja, ki nikakor ni sodilo v ta bleščeči, v soncu se prelivajoči svet, ki je že vse dopoldne izžareval nekaj mirnega, očiščenega, mehkega in skladnega. Bil je tako zelo drugačen, da sprva v njem ni zbudil ne gnusa in ne odpora, sploh ničesar, le neizmerno začudenje, skoraj odrevenelost, ki je kar trajala in trajala. Ko se je končno ovedel, ko je bil prvi šok za njim, mu je skozi možgane kot strelica zarezalo: prosil bo za denar.

Ob misli na morebitni stik s tem bitjem je občutek ugodja, v katerem se je kopal še maloprej, v trenut-

ku izparel. Ta stvor bo prišel do njega in ga prosil za denar. Samo zato je tu, jasno, zaradi denarja. Ta velikanska umazana kepa mesa se mu bo približala in proti njemu stegnila črno in od bogve česa razbrzdano dlan s črnimi dolgimi nohti, bolj podobnimi krempljem kot nohtom. Morda se ga bo celo rahlo dotaknil. Kaj, če ima kakšno bolezen? Zdaj so ogroženost in odpor in gnus v hipu brizgnili na plano.

Mrzlično je razmišljal, kaj naj naredi. Najbolje bi bilo takoj plačati in oditi. Potegnil je noge k sebi, se napol dvignil v svojem oblazinjenem stolu in pogledal proti vhodu v kavarnico. Toda natarja, ki se je še maloprej naslanjal na zid in mežikal v sonce, zdaj kot zakleto ni bilo nikjer. Segel je po škatlici cigaret in vžigalniku in ju naglo pospravil v žep suknjiča, knjigo je dal nazaj v aktovko, prazno vrečko sladkorja pa odložil na rob kavnega krožnika kot bi hotel s tem nenadnim pospravljanjem in urejanjem stvari, ki so ležale na mizici, pospešiti natarjev prihod in svoj odhod. Toda ne, natarja še vedno ni bilo na spregled. Lahko bi seveda vstal in plačal v kavarni, to bi bilo še najhitreje, toda za kaj takega se iz neznanega razloga ni odločil, morda se v tistem trenutku tega niti ni spomnil. S hitrim pobliskom oči je ocenil razdaljo med seboj in tistim človekom in presenečeno ugotovil, da bo zdaj zdaj ob njem. Če bi se zdaj dvignil, bi bilo več kot očitno, da beži, da se želi izmakniti, bilo bi strahopetno in grobo.

Ne, bilo je prepozno, nobene možnosti več ni imel, srečanje je bilo neizbežno. Tudi če bi se natar kar končno prikazal, celotne operacije plačevanja, izročanja bankovca in prejemanja drobiža nikoli ne bi mogla izvesti dovolj hitro. Moral je spremeniti taktiko.

Namesto premišljevanju o tem, kako bi se izognil srečanju, je zdaj začel razmišljati o drobižu, ki ga bo moral dati temu bitju. To je bilo pravzaprav vse, kar mu je glede na okoliščine preostalo. Ob tem je začutil odpor. Ni bil človek, ki podarja denar kar tako, tja v en dan, za nič. Zastopal je stališče, da si ga mora vsak prislužiti, se zanj potruditi, nekaj dati, nekaj ustvariti. Kot on. Za to, da je imel udobno življenje, avto višjega cenovnega razreda, hišo in poleg hiše še stanovanje, ki ga je kupil kot investicijo in ga je zdaj oddajal nekim študentom iz Koroške, je seveda moral delati, trdo delati. Moral je biti koristen svojemu podjetju, družbi, svetu, ja, lahko bi rekli svetu. In zato se mu je zdelo odveč dati komurkoli karkoli kar tako, zastonj. Bilo je v nasprotju z njegovimi prepričanji in vendar ... Nekomu, katerega videz je tako neskončno ubog, ne moreš kar tako odreči recimo temu sendviča. Sploh pa, če brezskrbno

uživaš jutranjo kavo v tem prelepem dnevu. Poleg tega ni bilo nobene možnosti, da bi se skril za ostale goste, ker jih preprosto ni bilo. Ne, ne bo se mogel izogniti srečanju, ker je bil edini, ki je sedel tu zunaj. Če bi bili okoli njega še drugi, bi pogledal stran in se preinarejal, da ga ne opazi. Ali pa bi kaj zavzeto bral. Za hip je pomislil na knjigo o New Yorku. Ali naj jo spet potegne iz aktovke in jo začne brati? Vsaj dokler se presneti natak ne bo prikazal? Kaj vendar počne toliko časa?! Ne, res preneumno. Potem ga je prešinilo, da bo njegov denar verjetno porabil za pijačo, saj taki kot je tale to v glavnem počnejo, mar ne? Na silo je odgnal misel. Kaj ga konec koncev briga, kaj bo naredil z denarjem. Dal mu ga bo in konec. Nervozno je segel v žep suknjiča. Zatipal je drobiž. Potegnil ga je na plano. Iztegnil je dlan in začel šteti. Pri tem mu je eden od kovancev padel na tla in se zakotalil pod mizo. Zaklel je, se hitro sklonil in ga pobral. Še enkrat je začel šteti. Dva kovanca po dva evra, trije po en evro in nekaj centov. Vse skupaj torej nekaj več kot sedem evrov. Koliko naj mu da? En evro bi moral zadostovati. Za sendvič. Ja, nekoč si za to dobil sendvič, dober sendvič. Ampak danes, ko je vse dražje? Bo dovolj, je zavrtalo vanj. Res ni vedel, po koliko so sendviči. Ni jih kupoval. Med službo je vedno skočil v bližnji bistro na solatni krožnik s tunino ali čim podobnim in kozarec vina, ampak to je bilo seveda precej dražje. Jasno, da bo zadostovalo. Mora. Morda ne bo dovolj za sendvič z ogrsko, prav gotovo pa za sendvič s piščančjo salamo. Ali pa samo za kos kruha. Težkal je kovance. Jezen je bil sam nase, ker se ni mogel odločiti. Zakaj za take vendar ne poskrbi država? Ali mu ne trga cel kup denarja za davke? Še enkrat je pobil proti tistemu človeku in potem pogledal prazno skodelico kave, ki je stala na mizi. Sklenil je, da mu bo dal evro in tistih nekaj centov, če se ne moti, jih je za pol evra in to je že nekaj. Ravno toliko, kolikor stane skodelica kave v tem lokal. Preostanek denarja je potisnil nazaj v žep, tako, za vsak slučaj, nikoli se ne ve, morda se bo tisti želel polastiti še preostalega drobiža.

Zdaj ga je od bitja ločilo le še nekaj korakov. Napetost v njem je rasla, vsak trenutek se bo zgodilo. Zravnal se je na svojem sedežu, stopala uprl ob tla, da bi se lažje dvignil, ko bo nastopil pravi trenutek... V roki je do bolečine stiskal drobiž, ki se ga je namenil podariti ... Že je začutil vonj po zatohlem, plesnivem, umazanem, ki je vel od cunj tega človeka, skoraj je že začutil raskavost dlani, ki se bo zdaj zdaj stegnila proti njemu, zadah iz ust... Nagnil se je rahlo nazaj kot v obrambi pred vsem tem in se s

pogledom prikoval na njegov obraz. Pod sršečimi obrvmi sta bila dva rjava kroga. Tja je gledal. V njegove oči. V tistem sta se njuna pogleda srečala in vendar ... se nista srečala. Tako se mu je zdelo, ker, kako nenavadno ..., ker ga je človek videl in vendar ga ni videl. Gledal je nekam skozenj, kot bi ga ne bilo, kot bi bil zrak, nič snovnega, nič, ob kar bi se pogled lahko zadel, se ustavil, prepoznal, razbral. Kot bi bil brez vsebine ...

Bil je presenečen. Ves ta prekleti čas se je ukvarjal z mislijo nanj, namesto da bi užival v dnevu, ki mu je bil podarjen, ta pa ...kot da ga ni. Ni vedel, kaj naj si misli o vsem skupaj. Pravzaprav je pričakoval vse drugo, samo tega ne. V zmedu je segel po prazni skodelici kave in jo ponesel k ustom. Zamišljeno jo je nagnil, vendar iz nje ni pritekla niti kaplja. V tistem se je zdrznil kot bi se prebudil iz nekih napatih sanj, pogledal je dlan, v kateri je še vedno stiskal drobiž za kavo in potem proti njemu. Tisti je stopal naprej, počasi, mukoma, kot prej. Za seboj je vlekel nogo, povito v razvezano cunjo in se je zdel v tej svoji odmaknjenosti veličasten in nedotakljiv.

SLOVENSKA PROSVETA
in ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
razpisujeta

**XXXVI. TEKMOVANJE
ZAMEJSKIH AMATERSKIH ODROV**

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi. Tekmovanje traja do konca leta 2010. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Za podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov:

SLOVENSKA PROSVETA, ul. Donizetti 3, Trst, tel. 040 370846

ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, v.le XX Settembre 85, Gorica, tel. 0481 538128.

Aleksij Pregarc

Pesmi na poti

Utripi iz Švedske

Na raznih obiskih pri naših zdomcih po svetu sem bil poleg običajnih obveznosti (nastopi) vedno deležen posebne pozornosti, ki so mi jo nudili pri odkrivanju znamenitosti in posebnosti svojih krušnih domovin; res veliko časa so mi pri tem posvetili.

To se je zgodilo na primer tudi na Švedskem, kjer je svojčas bilo kar nekaj zelo izobraženih in razgledanih slovenskih poedincev. Na prvem obisku tamkaj sem namreč nastopil v petih naših društvih v prav toliko mestih.

Ko pa sem med drugim snemal na stockholmskem radiu, sem enako pozornost odkril tudi pri Švedih samih. Bo to morda samo odtенок, toda že odnos tehničnega osebja v radijskem studiu je bil enkraten: vljudnost, perfekcionizem, razpoložljivost.

Sledili so si tudi drugačni vtisi, na primer človeški odnos do tujcev, priseljencev, kar je v drugih okoljih – tudi v našem – velikokrat vprašljivo, skratka, pogled na življenje, na katerega redko naletiš!

Še zlahtnejše potrdilo o tamkajšnji skrbi za kvaliteto življenja se je vtihotapilo in obtičalo v mojem arhivu, ki ga na čase urejam. Gre za tanko plastično mapo, ki mi jo je svojčas potisnila v roke pesnica in prevajalka Mihaela Hojnik, bivajoča v Stockholmu (na žalost bi jo zdaj težko prepoznal ...). Na listih je poleg nekaj njenih pesmi natipkana tudi prevedena »Poezija na poti«. Poglejmo njeno namenskost in vsebino.

Najprej uradni razglas. »Stockholmski javni promet vam podarja trenutke poezije. Med vožnjo z vlakom, podzemno železnico ali avtobusom lahko v miru preberete po eno pesem. Tako, da utegnete o njej razmisliti do naslednje postaje ali do konca vožnje.«

Razlaga Hojnikove.

Stockholmska jutra v podzemni železnici so turobna – potniki zehajo za svojimi časopisi in knjigami, sporočila v mobilne telefone so kratka, suha. Včasih pa je časopis le preveč za uboge oči, ki bi jim še kako prijala kaka ura spanca. Pogled ravnodušno drsi po vagonu, za trenutek obstane na reklamah, polnih duhovitih sloganov, potem pa se prikrade na obraz potnika nekaj svetlega, skoraj prijaznega: nad oknom vagona je pritrjena kartonska tabla s kratko, drobno pesmijo, ki jo čisto notri v sebi počasi ponoviš. Nenadoma si zaželiš, da bi si jo zapomnil ali celo naučil na pamet. Tu, med granitnimi plastmi stockholmskega podzemlja, se izpričuje čudovita moč poezije. Kdove koliko neprespanih duš obvaruje tistih nekaj verzov Södergrenove, Setterlinda ali pa Ferlina, tesnobe na poti skozi klavstrofobične tunele podzemne železnice!

Bo Tengblad, šef Stockholmskega lokalnega prometa, je leta 1996 razpisal tekmovanje v pisanju poezije na temo POTOVATI. Nabralo se je kar 5000 pesmi. Na razpisu so sodelovali že uveljavljeni pesniki in amaterji. Pred leti so zaprosili nekatere politike, znane kulturne in družbene osebnosti, naj izberejo kakšno pesem, ki bi potnikom obogatila in krajšala vožnjo po Stockholmu in okolici. Po šestih letih se je nabralo za drobno, simpatično opremljeno antologijo, ki jo ponujajo pri blagajnah centralne postaje podzemne železnice.

Vsakoletno srečanje Slovencev na Švedskem v Vadsteni. Opoldanski maši in procesiji sledi kulturna prireditev v Mestni hiši.

ŽELJA

*Od vsega tega našega sončnega sveta
si želim le vrtno klop,
na kateri se sonči mačka ...
Tam bi sedela
s pismom v naročju,
eno samo drobno pismo.
Takšne so moje sanje ...*

Edith Södergran
(1892–1923)

KAMEN

*Ne preziraj kamna na tleh,
tudi ta ima svoje nebo
– če si le vzamemo malo časa.*

Bo Setterlind
(1923 – 1991)

LOGIKA

*Vprašuješ me,
zakaj vedno tečem.
Zato, ker hočem vedeti,
če mi kdo sledi.*

Anna – Karin Granberg
(roj. 1959)

LJUBEZEN

*Ljubezen me je presenetila.
Kot če odstraniš
stari kaktus
in ga pozabiš zalivati.
Prepričan je, da bo umrl –
a začne nenadoma cveteti.*

Nina Södergren
(roj. 1924)

AVTOBUS PROČ

*potem vprašaš, kako se imam
zadnje čase,
zakaj sploh oklevam,
ali naj ti odgovorim,
ugodim tvojemu požrešnemu egu
z mojim združenim srcem,
prekleti kanibal,
še sreča, da so poti,
ki vodijo od tebe
avtobus štiriinpetdeset
je prva etapa.*

Gisela Linde
(roj. 1967)

POTNIKI

*Jasna noč. Oddaljen lajež.
Na polju, trije možje stoje eden za drugim.
Obrazi obrnjeni proti drugemu koncu
Mlečne ceste. Potne torbe v travi.*

Magnus Dahlerus
(roj. 1963)

POTOVATI

*Potovati ne pomeni obsedeti
Pomeni, da si sam sebi golob pismonoša
Kajti z lastnim perjem se daleč pride*

*Potovati je spati stoje
v nekem podeželskem vlaku
in videti v snu posteljo
Potovati je oboje – razdalja
in nekaj čisto na dotiku
Plahuta ob ušesih.
Diši po drugih krajih.*

Kerstin Thorék
(roj. 1934)

PERSPEKTIVA

*Armstrong je potoval na mesec
Jaz v Eslöv
Za oba sta bila to čisto nova kraja*

Thord Wallén
(roj. 1923)

KAKO DALEČ JE

*Ceste se širijo in izravnavajo,
a kaj z vsemi temi privarčevanimi sekundami?
Zakaj se nam tako mudi?
K čemu potujemo –
ali od česa?*

*Iščem pot
brez množice obcestnih tabel, ki povedo le,
kako daleč je
do nekoga
nekje.*

Maria Löfgren
(roj. 1971)

ČE

*Če bi vsi potovali
okoli sveta,
se vpisovali v zgodovino,
kdo bi potlej dovažal mleko
trgovinam,
in kdo bi metal pisma
v poštni nabiralnik moje drage?*

Tobias Ander
(roj. 1973)

JULIJ

*Pojdi na pot z menoj,
pusti vse,
vzami s seboj le svoje nežne ustnice,
ki šepetajo, da sem lepa
kot nori poletni travnik.
Živiva pod istim soncem,
vendar si želim,
da me doseže sončni žarek,
prav tisti, ki zdaj greje tebe.*

Åsa Nelzén
(roj. 1966)

Znani in manj znani Stockholmcani izbirajo najljubšo pesem

NEZNANI ANGEL

*Hrepenenje angela!
Nekoč sem bil ...
Poglej me.*

*Oblečen, kot se pač oblačijo na tem svetu,
mojih peruti ni več videti.
Nihče ne ve, kakšen sem bil.
Ne poznajo me.*

*Kdo na cesti se me le še spomni?
Moji sandali so čevlji.
Tunika – hlače
in angleški blazer.
Povej, kdo sem.*

In vendar sem bil nekoč...

Poglej me.

Rafael Alberti
(1902–1999)

PESEM ZATE, DRAGA

*Prišel sem k tebi, draga.
Utonila si v spanec,
vendar si se zbudila,
ko sem vstopil.
Vprašala si me
mirno, zbrano in prijazno,
če sem napisal pesem
zate.*

Aqigssiaq Moller
(1939–1997)

VSTOPI

*Kar povej, če motim,
je rekel, ko je vstopil,
lahko takoj odidem.*

*Ne le, da motiš,
sem odgovorila,
vse moje bivanje si postavil na glavo.
Vstopi.*

Eeva Kilpi
(roj. 1928)

SPIŠ

*Spiš
trepalnice se ti frkajo
vlažne od spanca
Spiš
Veke podrhtevajo
bleščeče od sanj
Rada bi
v tvoj spanec
v tvoj sen*

Ellen Francke
(1943–1990)
Norveška pesnica

Mihaela Hojnik

GOSPOD CEPI DRVA

*V kotu poslušna sekira,
zazrta v svoje bridko rezilo,
čaka gospoda,
da s palcem okornim
ji gre čez ostrino.*

*Pri tnalu
gospod
je kruti drvar –
s sekiro si pot
skoz bolni gozd utira:
podseka hrast,
črvivi gaber zruši,
oklesti bukev šibkih vej,
sosedu razčesne nesramno glavo.
Gospe odseka žugajoči prst.*

V POSTELJI – I

*Pod posteljo
med prahom
v klobčič volne drhti,
gospod vso noč
vleče skoz nos
kosmato nit.
Gospe glava
z vlažne blazine zbeži.
S komolcem cilja
v njegovo srčno stran.*

GOSPA GLEDA GOSPODA

*Je to koža,
ki je rosila
slast
v njen popek?
So to
tista usta;
zadihana
zagrizla
v njeno uho?*

*Je to vneto, kalno oko
nekoč
netilo njeno kri?*

Pavel Vidau

Slovesnost ob 275-letnici cerkve sv. Florijana pri Banih

Osemnajsto stoletje je bilo za Trst in njegovo pristanišče čas cvetočega gospodarstva in trgovanja, kar je privabljalo ljudi iz raznih krajev tedanje avstro-ogrske monarhije, ki so prihajali iskat zaposlitve in pogoje za boljše življenje. Prihajali so trgovci, obrtniki in delavci raznih poklicev v iskanju zaslužka. Mestni vrvež ljudi, vozov, živali, ki se je prebujal že v zgodnjih jutranjih urah, ko so prihajali v mesto, da bi založili s hrano in z drugimi potrebščinami vedno bolj številno prebivalstvo, je premožne meščane v pripeki poletnih mesecev vabilo v mirnejše podeželsko okolje. V ta namen si je na posesti pri Banih veleposestnik Mario Antonio de Ustia dal zgraditi poletni dvorec s pomožnimi zgradbami in privatno kapelo, posvečeno sv. Florijanu in blagoslovljeno 4. maja 1735. V tistem času je bil openski župnik Anton Bevilacqua (1720-1764). Posest, ki so jo domačini imenovali Mandrija ali G'spu'd'vo je bila prava oaza svežega zraka in miru, obdana z listnatim gozdom na pobočju grebena, ki zastira pogled na Tržaški zaliv. Na tej posesti, ki se je raztezala od zapada proti vzhodu na severni strani tega grebena in še čez na južno, ki gleda na Tržaški zaliv, je delalo kar nekaj domačinov, ki so obdelovali njive, vrtove in sadovnjake.

Zgodovina te rodbine v Trstu se pričenja s prihodom Antonia da Ustia leta 1433, ki je prišel iz Hrvaške. V listinah diplomatskega arhiva občinske knjižnice v Trstu ni navedeno, od kod je prišel. Pozneje najdemo njegovega potomca tudi v občinskem svetu tržaške občine. Njen zaton se pričenja z dolgovi in samomorom zadnjega potomca te rodbine leta 1817.

Že nekaj let prej, 1806., so bili prisiljeni prodati posest pri Banih. Novi lastnik je postal bogati posestnik in ravnatelj »Zavoda za

revne« Andrea Bidischini, katerega je nasledil sin Antonio (r. 8. 5. 1804 – u. 8. 11. 1862). Poroka hčere Gabrielle s plemenitašem Josephom Burgstallerjem je pomenila ponovno menjavo v lastništvu. V zakonu se jima je rodila hčerka Marija Terezija (r. 23. 11. 1866 – u. 22. 2. 1869). Smrt hčerke in obeh zakoncev (Gabriella je umrla 6. 5. 1908, Joseph Burgstaller 5. 11. 1914) je pomenila tudi za posest nejasno prihodnost. Tako si je že za čas prve svetovne vojne leta 1916 posest prilastila avstro-ogrska vojaška uprava, ki je tu postavila svoj tabor iz lesenih barak za namestitev čeških čet, ki so prihajale na oddih s fronte. Po koncu vojne je barake zasedla italijanska vojska. Leta 1924 so dediči vse skupaj prodali italijanski vojaški upravi, ki je v naslednjih letih porušila vse zgradbe razen cerkvice in na njihovem mestu zgradila nove vojaške objekte, ter do leta 1933 preuredila posest v vojašnico.

Pomembno je pripomniti, da je bila cerkvica ob praznovanju zavetnika sv. Florijana vedno odprta vaščanom in vsem, ki so se želeli udeležiti tega praznovanja ter v njej je odmevala slovenska nabožna

Bivši tržaški škof Ravignani (v sredini) in župnik Franc Pohajač (na desni) med ljudskimi nošami.

pesem. Ko je postala del vojašnice, so se bogoslužni obredi vršili zgolj v italijanskem jeziku. Po kapitulaciji Italije leta 1943 so vojašnico zasedli Nemci in čete kolaboracionistov ruske, mongolske in turkmenske narodnosti. S prihodom teh čet je bila cerkev oskrunjena in so jo spremenili v vojaško skladišče. Na prošnjo vaščanov je nemški komandant dovolil, da odnesejo vse premične predmete, ki so bili v njej, da se ohranijo za boljše čase. Vse so shranili v hiši »pr Učarjarjevih«. S tem imenom so domačini imenovali hišo, kjer ima danes sedež SKD Grad.

Konec vojne ni prinesel večjih sprememb vse do skorajšnjega odhoda anglo-ameriških čet, ko je bila na vztrajne prošnje tedanjega kaplana na Opčinah g. Angela Kosmača ponovno blagoslovljena 16. okto-

bra 1954 in odprta vaščanom v bogoslužne namene kot podružna cerkev openske župnije. Od takrat se redno odvija tedenska služba božja. To je kraj srečevanja, pogovora, molitve in spomina. Posebno še, odkar je pred desetimi leti bil postavljen spomenik padlim v obeh svetovnih vojnah. Morda edini tu v okolici, ki stoji na cerkvenem dvorišču, kjer vlada mir in spoštljiv odnos do tega obeležja.

V današnji dnevi, ko se napovedujejo spremembe občinskega regulacijskega načrta glede opuščene vojašnice, na zamljišču katere se nahaja tudi naša cerkev, potrebujemo previdnost do tega vprašanja, ki prinaša veliko neznank za prihodnost našega območja in tudi naše vasi.

ČRTO • POD ČRTO • POD ČRTO • POD ČRTO • POD ČRTO • POD ČRTO • POD ČRTO •

Metafora

Opensko krožišče kot metafora tržaške počasnosti ali negibnosti

Na Opčinah so končno z nekaj potezami uredili križišče, pri katerem smo vsi mimoidoči, avtomobili, avtobusi, tovornjaki, turisti, kolesarji, pešci, dan za dnem, leto za letom izgubljali dragocene minute, kadar smo hodili na delo, v šolo, po nakupih ali kadarkoli nas je pot zanesla mimo semaforškega križišča. Pravzaprav je že pred davnim časom bilo spremenjeno v pravo krožišče, ki pa je delovalo s semaforjem, to se pravi z vsemi zamudami in zastoji klasičnega križišča. Utripajoča rumena luč, ko si si moral pomagati sam, je delala samo ponoči, pa še to ne vedno. No, zdaj so v manj kot dveh urah vse dokončno preuredili v sodobno krožišče: dovolj je bilo odstraniti nekaj znakov ter vključiti avtomatiko semaforja ob prehodu tramvaja. Zdaj smo si vsi oddahnili, nihče ne zapravlja časa z nepotrebnim čakanjem in tujci se ne čudijo več »najbolj neumnemu krožišču«, kar so jih kdaj videli. Tako ga je označil znanec iz Slovenije, ko je ugotovil, da bi ob morebitnem obračanju smeri vožnje moral štirikrat dati prednost ...

Tržaška mestna uprava pa je vztrajala pri donedavni iracionalni ureditvi 30 in več let. Koliko izgubljenega časa in koliko okolju neprijaznih izpuhov, to bodo lahko izračunali statistiki, medtem pa so se pojavila pisma zahvale upravi, češ, kako pametno je vse uredila. Ta dolg uvod pa nas sili do spoznanja, da je to krožišče pravzaprav metafora negibnosti in počasnosti nekega mesta, ki je pred devetdesetimi leti bilo priključeno Italiji kot pristanišče v polnem razcvetu in razvijajoča se srednjeevropska metropola, avstrijsko okno v Sredozemlje, ki je privlačevalo podjetnike, umetnike in znanstvenike, zdaj pa se ne zna rešiti svojega lastnega mrtvila, ki mu spodkopava še tisto malo, kar je ostalo. Mesto, ki si ni znalo urediti sodobnega parkirišča v zlatih letih blagostanja, ko je cel Trst bil veleblagovnica Balkana, ki ne ve, kaj narediti iz starega pristanišča, kjer iz asfalta že trideset let poganja vsakovrsten plevel, kaj z nekdanje osrednje ribarnice, kaj s Palačo Carciotti, v Trstu, kjer nekoga preblisne dobra ideja o morskem parku, a kot utrinek zažari in izgine v znamenju tistega rekla »no se pol« – »se ne da«, v tem Trstu se res ne da

Krožišče kot metafora usode nekega mesta? Ne, saj so stvar zdaj vendarle uredili. Ne delajmo si utvar: če so mestni možje odstranili na križišču en semafor, so jih več (še bolj nepotrebnih) postavili nekaj sto metrov daleč, pri Obelisku, in spet zapravili nekaj javnih sredstev. Zaenkrat je še vse v redu, ker še utriplje rumena luč in si vsakdo pomaga, kot ve in zna, ampak ko bo urejen dokončni režim, takrat šele bomo spoznali globokoumno pamet naših upraviteljev.

Peter Merkuš

Moje življenje v Nemčiji

XX. Rekreacija

Dnevnik Erlanger Tagblatt je 17. januarja 1962 objavil celostransko poročilo o slavnosti ob odprtju 'nove, izredno dobro opremljene telovadnice v južnem predelu mesta', ki se takole začne: "Novo Siemensovo telovadnico, ki po svoji velikosti in opremljenosti para na Bavarskem, so predali svojemu namenu brez slovesnih govorov in glasbenega okvirja, pač pa s telovadnim prikazom vsakodnevnega programa množičnega športa, ki bo trajal ves teden." Ta prijetno zamišljeni reklamni teden je kaj kmalu presegel zastavljeni cilj, tako da so odgovorni začeli jamrati nad uspehom: skoraj vsak dan se je v športnem centru prijavljalo več kot petdeset novih obiskovalcev – uslužbenci firme in njihovi družinski člani.

Ko je telovadnica še pred Božičem leta 1961 postala dostopna, sva se 7. decembra z ženo vpisala v Sportgemeinschaft Siemens in se poslej pripravljala na slavnostno odprtje. V 875 kvadratnih metrov prostrani telovadnici, ki jo je bilo mogoče razdeliti na tri dele, bi lahko istočasno telovadilo 120 športnikov. Celotni športni kompleks z vzorno vzdržanimi igrišči na prostem je takrat obsegal 85.000 kvadratnih metrov. Na razpolago je bil in je še vedno ves dan. Pod večšim vodstvom strokovnih vaditeljev se ob določenih dneh in urah tam zbirajo gospodinje, vajenci, matere z majhnimi otroki in mladina, pod večer, po službi, uradniki. V kletni etaži je moderno kegljišče, dvorana namiznega tenisa, medicinsko kopališče za zdravljenje po Kneippu

in hojo v vodi za zdravljenje krvnega obtoka, posebej za ženske in moške. Vaje za krepitev krvnega obtoka sem tudi sam vadal, enkrat tedensko po službi in enkrat v soboto ob osmih zjutraj. Gospod Egon von Stephani, naš takratni trener, že petdeset let navdušuje vedno nove generacije za množični šport in je sam, pri svojih devetdesetih letih, najboljši zgled, kako se temu streže.

Nekaj posebnega je bilo pozimi, ko smo telovadili na prostem in smo proti koncu ure sezuli telovadne copate ter bos hodili po svežem snegu ali, ko tega ni bilo, po travi, ki jo je prekrivala jutranja rosa. Vstati tudi ob sobotah že ob sedmih, ko bi še najraje naprej spal, ni bilo ravno najlažje, vendar po tednu dni, preživetem v uradu ali na službenem potovanju, je telesna sprostitvev dobro dela. In gospod von Stephani je znal z lepimi besedami bodriti in tudi razveseliti prisotne, pravi mojster je bil. Pogosto sem med 'športniki' srečal tudi svojega zobozdravnika, kar pomeni, da ustanova ni bila izključna domena Siemensovih uslužbencev. Pa ob osmih zjutraj ni bilo gneče, tako da je bilo prostora na pretek. Po telovadbi se je bilo mogoče zaustaviti v

Poročilo ob odprtju nove telovadnice v lokalnem dnevniku leta 1962. V okviru: Mirella s trakom v laseh v drugi vrsti levo.

Nastop ženske skupine ob 20-letnici športnega združenja Siemens leta 1974.

gostišču, pozimi na toplem, poleti na prostem med prijetnim zelenjem.

Prej ali slej smo se vsi družinski člani udeleževali v športnem centru. Z ženo sva na primer začela zahajati na plesni tečaj, ki sva ga pa morala iz zdravstvenih vzrokov kmalu prekiniti. Nekaj časa sem tudi kegljal s skupino kolegov iz mojega oddelka, kateri se je včasih pridružila tudi Mirella. Sama je celo sodelovala ne le na odprtju telovadnice, ampak tudi pri športni prireditvi ob 20. obletnici ustanovitve športnega kluba Siemens poleti 1974. leta. Vreme sicer tistega dne ni bilo ravno najlepše, kot je razvidno iz priloženih fotografij, vendar smo kljub temu bili vsi zelo zadovoljni.

Upokojenci se srečujejo v Siemens Pensionaersgemeinschaft, ki je junija meseca 2009 obhajala petdesetletnico obstoja. Za to priliko so izdali lično brošuro, ki prikazuje njen razvoj. V svojem uvodniku z naslovom Bogata ponudba erlangenski župan dr. Siegfried Balleis izraža organizaciji pristrčne čestitke v imenu občine in vošči tej zelo živahni skupnosti še naprej uspešen razvoj. Izredno bogata po-

nudba športnih in družabnih dejavnosti je na voljo članom, ki skupaj s somišljeniki lahko gojijo vse, kar jih zanima: od pogovorov, predavanj, jezikovnih tečajev in športa do muziciranja, petja in raznih kreativnih dejavnosti.

“To je prava podoba tako imenovane ‘družine Siemens’, saj človek ostane celo življenje ‘Siemensianer’ – tudi po dopolnjeni delovni dobi. V današnjem kratkoživem času tak angažma ni samoumeven, zato ga ni mogoče dovolj pohvaliti. Dejstvo, da Siemens tako ceni svoje bivše uslužbence, zasluži globoko spoštovanje”, je zaključil župan.

V svojem pozdravu predsednik rekreacijskega oddelka čestita s temi besedami: “Po skromnem začetku se je Pensionaersgemeinschaft s svojimi sedanji 4.200 člani uvrstila med najštevilnejše skupine v organizaciji prostega časa s svojimi 50 športnimi in ljubiteljskimi krožki.”

Posebno doživetje za upokojece in upokojenke je vsakoletno adventno srečanje v Siemensovi menzi, ki lahko pogosti okoli 1.000 povabljenecv hkrati, vendar se mora obiskovalec pravočasno prijaviti na enega od treh popoldnevov, toliko nas je. Prijetno je srečati bivše kolege, s katerimi obujamo spomine na nekdane čase, si razumevajoče zaupamo to ali ono težavo, se spominjamo tistih, ki so med letom zmanjkali, ter ob kavi in predbožičnem pecivu poslušamo pozdravne govore in sledimo glasbenemu nastopu Siemensove pihalne godbe. Po večerji zapojemo vsi skupaj ob glasbeni spremljavi še predbožično pesem, nakar se vrnemo vsak na svoj dom, upajoč, da se naslednjega leta spet snidemo. Moji osebni spomini zaidejo vsakič v adventna in božična praznovanja v družinskem krogu, ko sem bil otrok in je mama še živela, in ne morem si kaj, da ne bi bil vedno znova ganjen.

(dalje)

Levo: Telovadnica od zunaj. Desno: notranjost telovadnice s ščitom proti soncu.

Primož Sturman

Manjšina onkraj šengenskih zapornic (4)

Za rubriko Manjšina onkraj šengenskih zapornic v tokratni številki Mladike objavljamo daljši pogovor s Silviom Forzo, ravnateljem založniške hiše EDIT – Edizioni italiane (Italijanske založniške pobude). EDIT je »enotna krovna« založniška hiša Italijanov v Sloveniji in na Hrvaškem, saj pod njenim okriljem izhajajo dnevnik La voce del popolo (Glas ljudstva), dvotedensko glasilo Panorama (Razgled), trimesečnik La battana (Rovinjski čoln) in otroška revija L'arcobaleno (Mavrica). EDIT, ki pod eno streho združuje celotno italijansko založniško dejavnost v Sloveniji in na Hrvaškem, ima svoje prostore na reški Ulici kralja Zvonimira, in sicer v stavbi, kjer domuje tudi uredništvo mestnega hrvaškega dnevnika Novi list. Ta se nahaja čisto blizu morja, nedaleč od ladjedelnice 3. maj, tako da sta z oken uredništev lepo vidna Reški zaliv s kvarnerskimi otoki ter vzhodna obala Istre z Učko.

Njen sedanjí ravnatelj Silvio Forza se je rodil leta 1966 v Pulju, nato je študiral na Filozofski in leposlovni fakulteti Univerze v Padovi. Po vrnitvi v Pulj je delal v uredništvu mestne radijske postaje Radio Pula, zatem pa je bil časnikar pri dnevniku La voce del Popolo. Nekaj časa je delovno preživel v Bologni in Zagrebu, po letu 2000 pa se je vrnil na Reko, kjer je bil najprej član upravnega odbora EDIT-a, nato njegov predsednik. Ravnateljstvo založniške hiše EDIT je prevzel leta 2004. Pogovor s Silviom Forzo smo posneli na Reki marca letos.

► Bi nam orisali delovanje EDIT-a?

► Založniška hiša EDIT stvarno udejanja pravico, ki je zapisana v hrvaški ustavi, in sicer da ima vsaka narodna skupnost pravico do informacije v svojem materinem jeziku, v našem primeru italijanskem. Izdajamo dnevnik **La voce del popolo**, ki izhaja od leta 1944, dvotedensko revijo za družbeno politično kulturno poglobitev **Panorama**, ki je nastala 1952., otroško glasilo, ki se danes imenuje **L'arcobaleno** in ki je z imenom **Il pioniere** (Pionir) začelo izhajati leta 1949, ter literarni tromesečnik **La battana**, ki je bil ustanovljen leta 1967. Revije, ki izhajajo v okviru založniške hiše EDIT,

so naslednice oziroma nadaljevalke tiste tradicije, ki seveda ni nastala v trenutku, ko so Itali-

jani na tem področju postali manjšina, ampak že veliko prej, in sicer v začetku devetnajstega stoletja s publikacijami, ki so začele izhajati v Kopru, Pulju, na Reki ali v Rovinju. Ob koncu druge svetovne vojne smo na področju Reke in Istre ostali takorekoč sami. Ezuli seveda še danes izdajajo svoja glasila, ki se tako ali drugače tičejo našega območja, mi pa to delamo poklicno.

Poleg periodike izdajamo učbenike za šole z italijanskim učnim jezikom na Hrvaškem. Pred letom 1991 je EDIT to nalogo opravljal za celotno področje tedanje Jugoslavije, danes pa le za ita-

Silvio Forza

lijanske šole na Hrvaškem, čeprav lahko rečemo, da je tudi s slovenske strani precej zanimanja zanje. Bavimo se seveda tudi z nešolskim založništvom. Prva od naših vodilnih niti je ohranjanje in ovrednotenje samih manjšinskih piscev, druga prevajanje slovenskih in hrvaških avtorjev v italijanščino, tretja pa prevod italijanskih avtorjev v slovenščino in hrvaščino.

➤ Kaj pa glede same zgodovine založniške hiše in založništva?

➤ Dnevnik **La voce del popolo** je po drugi svetovni vojni izhajal na Reki, v Pulju pa so tedaj tiskali list **Il nostro giornale**. Istra je namreč prišla pod jugoslovansko upravo že leta 1945, Pulj pa 1947. V dveh vmesnih letih sta v Pulju izhajala dva italijanska dnevnika, ki sta bila oba protifašistična, prvi od njiju, ki se je imenoval **Arena di Pola**, je bil filoitalijanski. Tega je vodil Guido Miglia in je nato izhajal v Gorici kot glasilo ezulov, drugi, že omenjeni **Il nostro giornale**, pa je bil filojugoslovanski, vodil ga je Domenico Cernecca. Ko je bil Pulj priključen Jugoslaviji, je izhajanje glasila **Il nostro giornale** prenehalo. Časopis z imenom **La voce del popolo** je na Reki začel izhajati že leta 1889, 1944. so ga ponovno začeli tiskati v ilegali na ciklostil, od leta 1945 dalje pa v tiskarni. Do demokratizacije je bil časopis seveda prisiljen slediti režimu in njegovim ideološkim smernicam. Ob nekaterih priložnostih, še posebno tedaj, ko so bile postavljene pod vprašaj manjšinske pravice (krčenje obstoječe dvojezičnosti, zaprtje šol) in sam internacionalizem, ki ga je uredništvo dnevnika širilo in podpiralo, se je le-to izpostavilo in stopilo v bran italijanski prisotnosti ter istovetnosti na tem področju. Ne moremo seveda trditi, da je bil dnevnik **La voce** opozicijsko ali disidentsko glasilo. Leta 1990 in 1991 sta iz Jugoslavije nastali Slovenija in Hrvaška, iz režima smo prešli v demokracijo, ki je pomenila začetek svobode govora, izražanja in tiska. Leta 2001 je hrvaška vlada, ki je bila imetnica ustanoviteljskih pravic EDIT-a, tedaj ji je predsedoval socialdemokrat Ivica Račan, te prepustila Italijanski uniji. Povedati gre, da je bil EDIT ustanovljen komaj leta 1959. Od 1945. do tedaj je dnevnik **La voce del popolo** izdajala samostojna firma, razne skupnosti Italijanov so tiskale svoje biltene, prav tako kakor Unija Italijanov Istre in Reke. Vse skupaj se je združilo v EDIT-u leta 1959. Danes načela in cilji Italijanske unije sovpadajo z EDIT-

ovimi. Italijanska unija pa ima v sebi seveda volilne procese, politične naloge, zato bi zaradi tega na nek način lahko prišlo do političnega pogojevanja časopisa s strani njegovega ustanovitelja. Šest let sem že ravnatelj EDIT-a in lahko povem, da se to do danes še ni zgodilo.

➤ Kako se finansira EDIT?

➤ EDIT približno polovico lastnih dohodkov dobiva od prodaje, ostalo pa od prispevkov. Redno prejemamo od uradov za manjšine slovenske in hrvaške vlade mesečni prispevek za naše delovanje. Slovenski prispevek je sicer manjši, a je vseeno pomemben, saj potrjuje načelo, da je italijanska narodna skupnost na področju Istre in Kvarnera ena in to kljub državni meji med Slovenijo in Hrvaško. Italijanska unija je namreč enotna krovna organizacija, dnevnik **La voce del popolo** pa s svojo kroniko pokriva tudi slovenski del Istre. Oba vladna prispevka sta temeljna za naše delo. Projektne prispevke dobivamo od Italijanske unije, denimo za širjenje dnevnika **La voce del popolo** v šolah ali za distribucijo **Battane** na univerzah v Kopru, Zagrebu, Reki ali Pulju. Finančne prispevke dobivamo tudi od Istrske in Primorsko-goranske županije. Po navadi zanje nikoli ne sprašujemo kar tako tjavendan, ampak zmeraj predstavljamo konkretne projekte. Z veliko občinskimi upravami v Istri, denimo Vodnjanom, Umagom, Rovinjem, Porečem, Opatijo in Reko pripravljamo mesečno prilogo z inštitucionalnimi informacijami glede delovanja občin.

➤ Koliko ljudi je zaposlenih v podjetju EDIT?

➤ V EDIT-u delamo po uredništvih. **La voce del Popolo** ima svoje uredništvo, prav tako imata lastnega reviji **Panorama** in **Arcobaleno**, grafično delo pa poteka skupno. V uredništvu dnevnika je redno zaposlenih triintrideset novinarjev, vključno s sedmimi, ki delajo na puljskem uredništvu, ter stalnimi sodelavci, ki nam dopisujejo iz Rovinja, Poreča, Umaga, Labina in Trsta. Pišejo pa nam tudi iz Pazina in Malega Lošinja, čeprav s tema sodelavcema oziroma sodelavkama nimamo sklenjene stalne pogodbe. Imamo seveda tudi veliko občasnih sodelavcev, ne samo na Hrvaškem, v Sloveniji in v Italiji, ampak tudi naokrog po svetu. Poprečno število strani našega dnevnika je dvaintrideset, od teh je

dnevno od osem do šestnajst barvnih. Naša posebnost, ki seveda velja za vse manjšinske medije, je ta, da dogodek postane novica tedaj, ko jo novinar ima za takšno ter jo posreduje dalje uredništvu. V Istri in na Reki se dnevno pripeti veliko dogodkov, ki za svetovno kroniko niso pomembni, zato jih ne moremo povzemati po agencijah, ampak jih sami spreminjamo v novice. Če krajevna Skupnost Italijanov, denimo v Taru pri Poreču ali Kaštelu pri Bujah uprizori igro oziroma priredi koncert, ta dogodek sam po sebi še ni novica, dokler o njem ne poročamo sami. Zato je na teritoriju potrebno imeti usposobljen novinarski kader. Če je res, da je moč danes nek časopis delati z manjšim številom novinarjev, še posebno s pomočjo agencij oziroma interneta, velja tudi dejstvo, da je prostor, ki ga sami pokrivamo, nekoliko različen.

► Dnevnik La voce del popolo se na območju Istre in Kvarnera distribuira s tržaškim Piccolom, kajne?

► Da, v kioske v Sloveniji in na Hrvaškem redno prihaja naš dnevnik, kateremu je priložen tudi tržaški *Il Piccolo*. V začetku devetdesetih je tržaški dnevnik poskusil s samostojnim nastopom na področju Istre in Reke, našemu teritoriju pa je posvečal stran ali dve, podobno kot to dela še danes. Zaradi razlogov, ki jih sam ne poznam, je prišlo do odločitve, da si dnevnika ne bosta več v konkurenci, ampak da bosta delala v sinergiji. Tržaški dnevnik je tedaj začel prejemati tudi prispevke od italijanske vlade, ki so danes postavljeni pod vprašaj. Če se ne motim, mu finančno pomoč zagotavlja tudi Dežela Furlanija Julijska krajina. Distribucija poteka torej skupno, kar je seveda za naše bralce dobro. Zavedamo se, da v poletnih mesecih, ko je v istrskih turističnih krajih veliko Tržičanov, bralci kupujejo po večini *Il Piccolo*, ne pa našega dnevnika, mi pa vsekakor prodamo več svojih izvodov. Za nas pa je bistveno nekaj drugega, in sicer, da se ob smrti enega našega bralca mora roditi novih sto. Danes mladi namreč veliko manj berejo, še posebno tiskane medije, pa tudi zavest narodne pripadnosti je precej bolj mlahava kot pred časom. Ni namreč več potrebe po nekem samoosveščanju, kot je bila prisotna pri starejših osebah. Tem je branje tiska v materinem jeziku predstavljalo neko rešilno bilko po nacionalnem porazu. Trenutno se trudimo, da bi izboljšali našo distribucijo v Trstu, Gorici in Tržiču.

► Dnevnik La voce del popolo redno objavlja tudi priloge. O čem pišete v njih?

► Preden je Italijanska Unija prevzela družbo EDIT, je iz redakcije dnevnika odšlo približno trideset poklicnih časnikarjev, in sicer zaradi smešno nizkih plač. Dnevnik je tako izhajal na šestnajstih črno-belih straneh, približno do leta 2003. Tedaj smo prišli do spoznanja, da je treba nekako znova lansirati naš izdelek, saj ni več zadostovala sama prisotnost, ampak smo morali začeti ponujati neko dodano vrednost. Italijanskost sama po sebi namreč ne more predstavljati neke tržne vrednosti, to je treba iskati predvsem v profesionalnosti in kakovostnem delu. EDIT seveda ni samo podoba italijanske manjšine, ampak tudi in predvsem znamenje italijanske prisotnosti na našem področju.

Začetnim štirim barvnim stranem smo zato dodali prilogo »*InPiù*« (dodatek). Gre za skupno deset oziroma enajst prilog. Največ je kulturnih, ki jih posvečamo književnosti, odrski umetnosti, zgodovini in raziskavam, glasbi. Vse bi lahko združili v eno, a odločili smo se, da jih razdelimo, saj vsaka obravnava posebno področje kulturnega življenja naše italijanske skupnosti. Še posebno na področju književnosti je veliko kulturnih delavcev, ki proizvajajo bogato bero, spodbuja pa jih tudi vsakoletni natečaj Istria nobilissima, ki se odvija že preko štirideset let. Priloge, ki po navadi izhajajo ob sredah in sobotah, so posvečene tudi gospodarstvu, avtomobilom, Dalmaciji – ta še posebno piše o ezulih, a ne samo –, morju in ladjam, šolstvu, živalim, družbeni solidarnosti. Na slednjo sem še posebej ponosen, saj smo z njo pomagali ljudem v stiski, ki živijo pri nas, ne samo Italijanom, ampak tudi ostalim. V poletnih mesecih izdajamo posebno tiskovino z naslovom *Vacanze in Istria e nel Quarnero* (Počitnice v Istri in na Kvarneru), ki jo posvečamo turizmu, in sicer v sodelovanju z družbama za turistično promocijo Istre in Kvarnera. Delimo ga italijanskim turistom na mejnih prehodih ob vikendih, izhaja pa v zelo veliki nakladi, približno petdeset tisoč izvodih.

► Kako drugače poteka distribucija dnevnika La voce del popolo?

► V Istri, torej njenem slovenskem in hrvaškem delu, na Reki ter otokih Cresu, Lošinju in Krku je mogoče naš dnevnik dobiti v kioskih. Imamo

seveda tudi lastne naročnike, ki so na dnevnik navezani, pa tudi veliko konvencioniranih naročnikov, ki jih subvencionirata Italijanska unija oziroma Tržaška ljudska univerza. Te pošiljamo v Italijo, denimo v knjižnice ali na šole, pa tudi na naslove krajevnih uprav, kot so občine, pokrajine. Prejemajo pa jih seveda tudi nekateri posamezniki.

► **Izčrpala sva poglavje, namenjeno dnevniku La voce del popolo. Bi morda spregovorila še o periodiki, ki jo izdajate (Panorama, La battana, L'arcobaleno)?**

► Govorimo o revijah, ki so že dolgo časa zakoreninjene v našem prostoru. Ne vem, če bi bilo pri nas še kaj prostora za kako drugo publikacijo, morda le za žensko revijo. Informacije nas seveda danes dobesedno zasuvajo, ta specifika pa ne bi bila omejena na naše področje. Revija **Panorama**, ki izhaja že od leta 1952, je posvečena političnim, družbenim in kulturnim temam, pa tudi splošneje Italijanom zunaj meja matične države. Izhaja vsaka dva tedna, kar je nenavadno, zato smo razmišljali, če bi revija lahko postala tednik oziroma mesečnik. Od vse periodike, ki jo izdajamo, je **Panorama** najbolj »zanemarjena«, saj ima danes že zastarel dizajn, ki ga bo treba posodobiti. Zato čakamo na boljše finančno stanje, in sicer za prehod na popolnoma barvno izdajo. Revija je v preteklo-

sti podpirala kulturne pobude, še posebno na področju književnosti in založništva. Danes je to vlogo prevzela revija **La battana**, še pred časopisom **Panorama** pa je književnost širil sam dnevnik **La voce del popolo**. Revija **La battana** je danes precej specializirana in akademska, ne več toliko poljudna. Imela je veliko faz, od striktno literarne revije do politično zelo opredeljene, še posebno na prehodu med osemdesetimi in devetdesetimi, ko je podpirala proces demokratizacije ter se zavzemala za sožitje.

► **Kako pojem sožitja stvarno udejanjati?**

► Besede sožitje do sedaj nisva še uporabila. Po eni strani je naše poslanstvo delati na tem, da se italijanski jezik in prisotnost na tem področju ohranita, po drugi pa moramo sanirati še danes frustrantno ločnico z begunci oziroma ezuli. Prišlo je namreč že do preveč nesporazumov in stockholmskih sindromov. Tu ne gre le za propagandni slogan, saj mora biti med tistimi, ki so ostali, ter onimi, ki so odšli, le nekaj skupnega. Sožitje pa ni na zadnjem mestu, ampak prihaja skupno z ostalima dvema prvinama. Ne samo Slovenci, Hrvati in Italijani, ampak tudi vsi novi prišleki, ki so se tu rodili, gledajo s svojimi očmi isto stvarnost. Narediti moramo korak dalje v smeri občutenja sožitja. V Istri je sožitje že stvarnost, je pa tudi neka danost in kot tako jo tudi večina sprejema. Naslednji korak pa naj bo

neko zavestno soočenje med različnimi jeziki in narodnostmi. Vedemo se lepo, saj je danes to bolj primerno od slabega vedenja, ne pa zaradi tega, ker bi razumeli, da smo lahko boljši od tega, kar smo, in ne slabši od tistega, kar smo bili.

► **Kdo od bolj znanih imen je sodeloval pri revijah, o katerih sva spregovorila pred kratkim?**

► EDIT-ova zgodovinska imena so zagotovo Eros Sequi, Sergio Turconi in Lucifero

Literarni tromesečnik *La battana*.

lo kot Italijanu, komunistu, »informbirojevcu«, disidentu in zaporniku. Čeprav sta si med seboj različna, lahko Zaninija primerjamo Borisu Pahorju in njegovi **Nekropoli**. Oba namreč družijo pripadnost manjšini in disidentstvo.

➤ Založniška hiša EDIT se je vedno zavzemala za avtorje s tega področja. V zadnjem času pa smo dobro proučili svojo literarno dediščino in ustanovili celo vrsto knjižnih zbirk. Najvažnejša zbirka je zagotovo **Altre lettere italiane** (Druge italijanske besede), ki je posvečena prav manjšinskim ustvarjalcem, in sicer temu, kar je bilo do danes že objavljenega v revijah oziroma v samozaložbi. V sklopu zbirke **Altre lettere italiane** smo že objavili tudi mlade avtorje. Zbirka **Lo scampo gigante** (Orjaški škamp) pa je časovno in krajevno manj definirana, njeni avtorji se ne ukvarjajo toliko z manjšinskimi problematikami, ampak načenjajo tudi druge teme. To književnost sicer pišejo manjšinski italijanski avtorji v italijanskem jeziku, obravnavajo pa tudi druge teme, kot so ljubezen, vojna, ekologija, pravičnost itd. Omenim naj še zbirko **La fionda** (Frača), v kateri objavljamo otroško in mladinsko književnost.

➤ Eno naših vodil je tudi to, da vzpostavimo tako imenovani »most«. Do danes smo izdali dva naslova, pripravljen pa imamo založniški načrt v tej smeri. Objavili pa smo tudi knjigo Zdravke Krpina z naslovom **L'Italia agli occhi dei croati** (Italija v očeh Hrvatov), ki je zbirka vtisov s potovanj po Italiji lepega števila hrvaških piscev. Za ezule pa smo ustanovili zbirko **Richiami** (Klici), poleg nje pa še zbirko **Egzodika**, ki je prav tako posvečena ezulom, a izhaja v hrvaškem jeziku. Iz političnega vidika je ta operacija sicer tvegana. Žal smo večkrat kot založniška hiša, pa tudi kot narodna skupnost, izpostavljeni obtožbam, ki ne stojijo pokonci. Hočemo namreč podpirati medsebojno spoznavanje, a to ni vedno lahko. Obstajajo seveda ljudje v Sloveniji in na Hrvaškem, s katerimi imamo dobre odnose. Veliko od teh je naših sodelavcev, med katerimi naj omenim Predraga Matvejevića in Tonka Marojevića.

La voce del popolo.

► Je narodnostna stiska še globoko občutena?

► Rekel bi, da v vsakdanjem življenju nimamo posebnih težav. Kdaj pa se zgodi, kot bi odprl Pandorino skrinjico. Nekoč so me povabili na zborovanje ezulov iz Dalmacije in govoril sem, kot bi bil v Pulju ali v Zagrebu. Nekateri so mi čestitali, drugi pa so me označili za filoslovana oziroma komunista, ko pa sem iste stvari ponovil na Hrvaškem, so me imeli za fašista in irendentista. Predsodki so trdoživi, treba je imeti potrpljenje, po navadi pa je najbolje sodelovati z ljudmi, ki jim je do dialoga.

► Mislim, da se strinjate z menoj, če rečem, da je bil Fulvio Tomizza tisti, ki je temu dialogu in sožitju utiral pot.

► Da, seveda Tomizza. A tudi Milan Rakovac, ki je napisal knjigo Riva i družji, za kar je moral imeti veliko poguma, saj ga je marsikdo od njegovih sonarodnjakov zaradi tega gledal po strani.

► Koliko naslovov izdajate letno?

► Po navadi izdamo med petnajst in dvajset šolskih učbenikov ter od štiri do šest leposlovnih publikacij. Veliko je še manevrskega prostora. Pred kratkim smo zaključili z delom na prvem zgodovinskem pregledu italijanske književnosti na območju Istre in Reke po letu 1945, ki se bo imenovala **Le parole rimaste** (Besede, ki so ostale). Gre za dva zgodovinsko-filološka zvezka, katerih avtorica je Nelida Milani in ki bosta skupno zajemala tisoč štiristo strani. Pred časom smo začeli sodelovati s tržaško založbo Il ramo d'oro editore, ki distribuira naše knjige na italijanskem ozemlju, saj se udeležuje sejmov, literarnih srečanj ipd. S tržaško založbo sodelujemo tudi pri izdajanju zbirke **Passaggi** (Prehodi), s katero hočemo ponazoriti neko preseganje. Promovirati skušamo ezulske in ostale avtorje istrsko-kvarnerskega izvora, in sicer v parih. Prva dva naslova, ki sta izšla, sta bila **Foiba in autunno** (Brezno v jeseni) Ezia Mestrovicha in **Malechiaro** (Svetlo zlo) Franca Sodomača. Objavili bomo še dela Alessandra Damianija, pesmi Giacoma Scottija, Eligia Zaninija in Claudia Ugussija.

► Kaj pa glede prevodov?

► Z naše strani je glede tega jasna volja, da bi z njimi začeli. EDIT je imela vedno gmotne težave, ki smo jih uspeli preseči, kljub temu pa danes vseeno še plujemo nedaleč od obale. Čakamo na prispevek s strani rimske vlade, s katero odnosi niso bili vedno dobri. Italijanski zakon pravi, da ima neka založniška družba, ki je v zasebni lasti, a je istočasno nepridobitniškega značaja, pravico do prispevka. Temu kriteriju ustrezamo od leta 2001, kljub temu pa nismo še uspeli dobiti obljubljenih sredstev, ki bi bila za nas izjemne važnosti.

► Kako je biti danes Italijan v Istri in na Hrvaškem?

► Nikoli nisem delil ljudi na podlagi njihove narodnosti. Prepričan sem, da sem po kulturi veliko bolj podoben Italijanu, moje vsakdanje življenje pa je veliko bolj podobno Hrvatu. Gre za dve dimenziji, ki sta del mojega življenja, ne dojemam pa jih disocirano. Jezikoslovec Tullio de Mauro pravi, da vsakdo živi svoj jezik. Če naj bom bolj natančen, sam živim narečje, sanjam namreč v narečju. Na področju pravice do jezikovnega izražanja je naše vztrajanje legitimno. Da se naša zavest narodne pripadnosti ne sme krhati z drugimi zavestmi, je seveda naravno. Narodna pripadnost je danes že zastarel pojem, če ga izrečeš, te takoj označijo za desničarja oziroma fašista. Živimo v okolju, ki nam je jezikovno tuje in v katerem smo manjšina. Integracija ne sme pomeniti asimilacije. Asimilacija bi bila za nas in za okolje, v katerem živimo, nekaj slabega oziroma škodljivega, saj v tem okolju naša skupnost prebiva in ga seveda oblikuje že veliko časa.

► Obstaja nek dualizem med Istro in Reko?

► Ne, tega ne opažam. Na Reki mi sicer pravijo, da sem Istran, ker prihajam iz Pulja. Obstaja seveda močna razlika med dvema narečnima skupinama, istrobeneškim govorom in istriotščino. V Istri je sicer prisotna dvojezičnost, na Reki pa še ne, čeprav imamo kot narodna skupnost z občinsko upravo zelo dobre odnose.

Joži Peterlin

»Tak bom, kot je on«

Na predstavitvi postumnega romana *Zvoki barv*
v Tržaški knjigarni 10. junija 2010

»**T**ak bom, kot je on!«. Ta želja je v mojem srcu vztelala že tedaj, ko sem kot enajstletni fant obiskoval nižjo gimnazijo pri Svetem Jakobu. Ta »on«, kakršen bi rad postal tudi jaz, je bil moj profesor telesne vzgoje – profesor Bojan Pavletič. To je bil človek, ki nas je že s svojim nastopom, tako resnobno obarvanim, a obenem prežetim z neizmerno človečnostjo, v trenutku očaral in prevzel. Fantje na šoli smo komaj čakali na dan, ko je bila na urniku telesna vzgoja: danes sem globoko prepričan v to, da smo bolj kot na neke morebitne športne podvige v telovadnici v resnici težko pričakovali novo srečanje prav z njim, z njegovim svetom, vpetem v neko magično in edinstveno življenjsko filozofijo, ki nas je privabljala kot magnet. Profesor nas je že z nekaj kratkimi, a premišljenimi stavki znal docela motivirati in nas navdušiti. Predvsem pa se je znal z nami pogovarjati! To je bil čudovit kontrast s takratnim vsakodnevnim šolskim življenjem, prežetim z zakostenelo dolgočasnostjo, tako odmaknjenim od vsakdanjega življenja, predvsem pa od naših mladostniških hrepenenj in sanj. In tako je na mah tudi šentjakobska telovadnica – v resnici je bila to le nekoliko večja, a vseeno utesnjena soba – pred našimi očmi zadobivala podobo mogočne športne arene, ki ji ni bilo para na svetu. To nam je znal pričarati že s svojo prisotnostjo, s svojim gosposkim pristopom, s svojim izostrenim pogledom izza karakterističnih očal s črnim okvirom profesor Bojan Pavletič.

Lani je sredi poletne vročine v našem zamejstvu grenko odjeknila vest, da je profesor Pavletič izgubil boj s težko boleznijo. Ne bom sedaj le govoril o tem, kdo vse je bil profesor Pavletič in kaj vse je s svojim delom zapustil ne le nam športnikom, ampak vsej naši narodnostni skupnosti. Vendar lahko mirno postavim trditev, da je bil profesor Pavletič na svojem področju velikan brez primere, ki je s svojo enkratno

intuicijo o tem, kako motivirati slovensko mladino, da po vojnih grozotah vzravna hrbtenico in po getizaciji in prisilnem molku, ki je vodil v asimilacijo, znal vnesti novega duha in predvsem novega elana v naše mlade vrste. Njegove poteze z organizacijo športnih dnevv, tednov, Športnih iger, z ustanovitvijo našega prvega športnega društva ŠZ Bor, so bile malodane genialne in izjemno daljnosežne. Profesor je imel v svojih genih smisel za organizacijo in v našem zamejstvu še danes ni nihče sposoben tega, česar je bil sposoben on. Naj tu omenim samo vrhunske organizacije in izpeljavo Steda, ki je – poleg Travnika – največji narodnostni projekt naše manjšine. Rad bi poklical v spomin še DOSP, dijaško obmejno srečanje šol z obeh strani meje, zamisel o Športni šoli Trst ter osnovnošolsko Olimpiado.

Vsi smo vedeli, da je bil profesor Pavletič tudi izredno prodoren mislec. Svoja življenjska razmišljanja in svoje nikoli banalne teze je znal vpletati v pogovor z veliko prepričevalno močjo, izjemno sočnostjo izražanja, kar je dajalo njegovim stavkom še poseben čar.

In ko so se njegove misli začele prelivati tudi na papir, je bilo vsakomur jasno, da imamo pred seboj izostrenega pisca, ki z velikim notranjim čustvenim nabojem zmoro naš prostor opozarjati na stvari, ki bi drugače utonile v pozabo, pisca, ki zmoro v sebi premlevati tudi viharne dogodke, se do njih oprede-

Predstavitve v Tržaški knjigarni (foto I. Gregori – Novi glas).

ljevati objektivno, a biti obenem izjemno tenkočuten in prizadet, ko gre za dinamiko, ki je povezana z našim slovenstvom.

Že njegovo delo »Devet velikih jokov« – ki bi ga našim profesorjem slovenščine priporočil kot šolsko čtivo, saj gre za literarno mojstrovino – je naš prostor opozorilo, da se v ozadju skriva velik, še ne dovolj razkrit talent, ki zmore prav gotovo še zahtevnejše literarne izzive.

In profesor Pavletič nas je spet presenetil. Zapustil nam je rokopis, svoje zadnje literarno delo, roman s kratkim, a obenem dovolj posrednim naslovom »Zvoki barv«.

Ko mi je Marij Maver pred nekaj dnevi izročil v branje zajeten šop listov, ta v predalu spravljene Pavletičev roman in me prosil, naj na današnjem večeru spregovorim nekaj besed o tem literarnem podvigu, sem – priznam – to nalogo sprejel z velikim navdušenjem. Prvič zato, ker je še danes profesor Pavletič moj vzornik športnega pedagoga in učitelja, ki mora biti ob strokovnosti na svojem področju prežet tudi s humanističnimi vrednotami, pa tudi zato, ker se kar ne morem otresti slabega občutka, da smo se od njega vsi poslovili kar nekam prehitro, površno, brez globljih razmišljanj o tem, kaj je profesor Pavletič pomenil in kaj še danes pomeni v izjemnih strateških naporih, da bi prišlo do preporoda na tem našem koščku slovenske zemlje.

Roman sem vzel v roke z veliko spoštljivostjo, z neke vrste notranjim nemirom sem bral vrstico za vrstico, vedno hitreje obračal stran za stranjo. Kako naj bi tudi bilo drugače, saj sem imel v rokah poslednje darilo profesorja Pavletiča, njegovo zadnje presenečenje!

Ljubezen: prepletanje ljubezenskih čustev, razmišljanja o ljubezni kot pojmu nečesa lepega in edinstvenega, ki človeka prevzame v celoti, a ga lahko tudi muči in trpinči. To je osnovno miselno ogrodje, na katerem stoji roman. Besede, stavki, misli, ki bralca priklenejo h knjigi, da je zlepa ne da iz rok! Kakšna vrhunska himna našemu notranjemu čutenju: brez olepšav, brez odvečne besedne navlake, obenem pa velika realnost, taka, kot se lahko z njo sooča na tisoče ljudi.

Ljubezen: nekaj tako lepega, a obenem lahko tudi krutega, da človeka požene v obup, v neko brezizhodno stanje, pri katerem ni pomoči, kjer v svojem srcu doživljaš opeklino poraza, kjer z veliko težavo iščeš poti na svetlo, pa jih ni in ostajaš sam, zapuščen, brez sogovornika, sam s svojo veliko žalostjo.

Pavletičev roman je kot mozaik: velika ljubezenska zgodba, polna bogatih razmišljanj, ki bralca pri-

slijo, da prisluhne svoji vesti: nisi morda tudi ti v podobnem stanju? Morda tudi sam doživljaš nekaj podobnega? In v tem mozaiku se prepletajo epizode, spomini, ki bralca dobesedno pretresejo, ki so po svoje travmatični, ki odpirajo povsem nevsakdanje razsežnosti razmišljanja o tem, kaj je življenje in kaj smrt, kaj pomeni, če v tebi tli še iskrica upanja in kaj, če upanja ni več, če je pred teboj samo še konec in ... tema. Morda so te ene najlepših strani v romanu. Stvari, ki te pretresejo, silijo te k razmišljanju, ki ga nisi navajen, stvari, ki te docela prevzamejo in sprožajo neke nove občutke, ko te pri srcu stisne in te zajame grenkoba.

Že na samem začetku sem dejal, da nosim v sebi neljub občutek, da se od profesorja Pavletiča pravzaprav nismo poslovili na dostojanstven način, nismo mu znali izkazati nobene časti ali mu izreči nobene zahvale. V poletni otopenosti smo čakali drug na drugega. Mi – športniki – mu nismo znali napisati niti skromnega »Hvala, profesor!«, kaj šele, da bi se ga spomnili na kaki žalni seji, pa čeprav je bil profesor Pavletič prav gotovo ena ključnih osebnosti v našem povojnem prostoru. Za ta molk nosimo krivdo vsi, profesor Pavletič pa se je v zanj tako značilnem slogu in povsem nekonvencionalno poslovil z ... romanom!

O romanu nalašč nisem veliko govoril, ker se mi zdi, da bi ob nekaterih akademskih analizah delal avtorju krivico. Lahko pa vam zatrdim, da je to zelo lep roman, ki bralca bogati in mu nudi izjemno veliko iztočnic za razmišljanje.

Hvala vam, profesor, hvala vam za to vaše, žal zadnje, a tako lepo in bogato darilo!

Vladimir Kos

Intermezzo

(v slogu japonske »tanka« pesmi:
5, 7, 5, 7 in 7 zlogov in 5 vrstic)

*V tvojem obrazu
so pege, Slovenija:
kaj Te razjeda?
Zamazu lepotnemu
si prehitro verjela?...*

Saša Martelanc

Za deželo svobodnih in vedrih ljudi

Na Ptuju so maja natisnili knjigo z naslovom *Zakasnela pomlad*. V njej je petindvajset kratkih zgodb, ki jih je po vojni v zamejski periodiki objavljala časnikar in pisatelj Franc Jeza in jih je zdaj za javnost tudi v osrednji domovini rešila urednica Vojka Havlas. Izid je poleg avtorjevih svojcev in nekaterih prijateljev kot pobudnica omogočila tudi občina Hajdina z županom Radoslavom Simoničem na čelu.

Knjiga je doživela krst na svečani in množično obiskani predstavitvi 24. maja v Peterlinovi dvorani v Trstu, na pobudo Društva slovenskih izobražencev in Knjižnice Dušana Černeteta. Pri tem so se številni udeleženci spominjali avtorja, njegovega dela in življenja med nami v povojnem Trstu. Naj se ga ponovno spomnimo tudi v tem zapisu.

Franc Jeza (Hajdina 1916 – Trst 1984) je po osnovni šoli v domačem kraju obiskoval gimnazijo v Mariboru in na Ptuju ter zatem univerzo v Ljubljani, kjer pa mu je študij prava prekinila vojna s tujo okupacijo in z vsemi njenimi posledicami. Mladi domoljub se je takoj vključil v odporiško gibanje kot pristaš krščanskih socialistov v OF, kmalu pa se je začela njegova kalvarija po italijanskih ječah in nemških taboriščih (Dachau in Überlingen). Po vojni se kot svobodni duh ni mogel sprijazniti s komu-

nistično diktaturo in se je ob koncu 1948 odločil za tajni odhod na Zahod. Nekaj mesecev je preživel po begunskih taboriščih v Italiji, nato pa se je za stalno naselil v Trstu. Kot časnikar je delal pri anglo-ameriški poročevalski agenciji AIS, po vrnitvi Italije pa je kot nedržavljan izgubil službo ter se je poslej do konca življenja preživel s pisanjem za informativne in kulturne sporede tržaškega slovenskega radia in tednika *Novi list*.

Ob tem delu za preživetje pa je bil eden najvidnejših kulturnih akterjev v slovenskem zamejstvu in zdomstvu. Sodeloval je pri revijah, ki jim je bil včasih tudi urednik (*Stvarnost*, *Stvarnost in svoboda*), ter domala pri vseh vidnejših publikacijah svobodnih Slovencev v zamejstvu in po svetu. Komentiral je idejne tokove in družbene premike po svetu, največ časa in ljubezni pa je posvečal slovenski problematiki, predvsem razumevanju njene zapletene preteklosti ter iskanju možnosti, vizij in načrtov za bodoči čas.

Posebno poglavje bi zaslužilo Jezovo umetniško delo, ki obsega črtice, novele, povesti, spomine in radijske igre. Za to ustvarjanje je prejel tržaško nagrado *Vstajenje* 1979. Prvo nagrado pa je prejel tudi na radijskem natečaju za najboljše dramsko delo leta 1964. To je bila igra *Zadeva*, je končana, ki jo poznavalci označujejo za najboljšo literarno stvaritev Franca Jeze.

Levo: prijateljski večer ob izidu knjige Mirka Javornika *Pero* in čas 11. marca 1980 na Opčinah pri Trstu. Z leve münchenski založnik dr. Rudolf Trofenik, Saša Martelanc, Franc Jeza in Ado Lapornik. Desno: prejemnik literarne nagrade *Vstajenje* za življenjsko delo spomladi 1980. Ob njem predsednik komisije za nagrado prof. Martin Jevnikar.

A čas je, da vsaj bežno poudarimo osrednji vzpon Jezovega življenjskega prizadevanja. To je bila seveda zamisel, zahteva po neodvisni slovenski državi. Pri tem se je angažiral tako docela, da je kmalu že njegovo ime postalo sinonim za to idejo – pri prijateljih in nasprotnikih. Kjer je le mogel, je objavljali članke in razprave o tej slovenski osvoboditveni viziji, povečini pa je to poslanstvo opravljal na lastne stroške, on, ki ni imel stalne službe in ki je bil zaradi širjenja tako nezaslišanih idej tudi čedalje bolj izpostavljen opazovanju od vseh strani.

Prič je razburil določeno javnost s knjigo Nova tlaka slovenskega naroda, kjer je leta 1979 z neizprosno govorico številok dokazoval jugoslovansko gospodarsko in siceršnje izžemanje Slovenije. Potem so si med letoma 1978 in 1983 sledili zborniki Alternativa, Inicijativa, Demokracija, Akcija in nedvoumna Neodvisna Slovenija. Z vseh zornih kotov je osvetljeval prednosti in nujnosti lastne države v svobodi; analiziral je stanje duha v domovini in zunaj nje ter svoja dognanja izpovedal pogumno in neizprosno, vendar nikoli v sovražnem tonu in nikdar žaljivo do oseb. Iz njegovih spisov diha značilen žar človeka, ki veruje v svoje misli in ki jih načrtuje predvsem v dobrobit celotne narodne skupnosti, za sproti in za bodočnost.

Akcijski odbor za neodvisno Slovenijo, ki mu je bil duša in motor, je poleg tega v šestdesetih letih tiskal gesla, pozive in voščila, ki jih je razpošiljal po pošti v Slovenijo, vsakič pa tudi zatikal za brisalce na avtomobilih s slovensko registracijo po tržaških cestah. Marsikdo jih je bral z osuplostjo, simpatijo in zadoščenjem. Lahko pa tudi s sovražnim odporom – kot recimo tržaški Titovi mladci, ki so se pogosto plazili za razdeljevalci lističev ter te snemali z avtomobilskih šip. (Upam, da so to počeli vsaj iz »idealizma« in da niso bili plačani celo za to pocestno delo).

Franc Jeza je ob vsem tem tvegati več, kot smo si včasih mislili. Kot nam je na tržaškem spominskem večeru povedal še eden od udeležencev, raziskovalec Igor Omerza, je v udbovskih arhivih odkril podatek, da so sredi šestdesetih let snovali ugrabitev očitno tako nevarnega nasprotnika sicer neuničljive socialistične, samoupravne, federativne in neuvrščene domovine bratskih narodov in narodnosti ...

V isti Peterlinovi dvorani kot letošnje predstavitevno srečanje je 22. aprila

1994 potekal Simpozij o Francu Jezi. Priredila sta ga že omenjeno Društvo slovenskih izobražencev in Krožek za družbeno-politična vprašanja Virgil Šček iz Trsta. Udeleženci so obširno obravnavali Jezovo življenje in delo. Podobno in še dopolnjeno pa je bilo 22. oktobra istega leta srečanje na Ptujju, na pobudo mestnega Zgodovinskega društva. Ptujski organizatorji so poskrbeli tudi za obsežno razstavo tiskanih del Franca Jeze. Gradivo z obeh simpozijev je leta 1995 natisnila Goriška Mohorjeva družba v knjigi, ki na preko 250 straneh objavlja tudi bibliografijo neumornega publicista, umetnika in znanilca naše neodvisnosti in svobode. V knjigi pa je tudi resolucija s tržaškega simpozija, ki vabi pristojne slovenske oblasti, »da primerno obeležijo tako na rodnem Ptujju kot v glavnem mestu Slovenije delo, ki ga je Franc Jeza opravil v korist celotnega slovenskega naroda.«

Želimo verjeti, da bo vabilo izpolnjeno.

Franc Jeza počiva na pokopališču v Komnu, ob ženi gospe Tinki, ki je z njim delila vse napore tako plemenito angažiranega življenja. Ob tem grobu, ki ga je uredila srčno ljubljena hčerka Evelina, te še prej kot otožnost zajame nenavaden, svetel mir. In v takem posebnem miru je lepo brati v kamnu besede iz poslednjega Jezovega zbornika, besede kot za oporoko: *»Slovenija mora postati dežela svobodnih in vedrih ljudi. Če to nismo mogli biti mi, ljudje starejših generacij, naj postanejo to nove, mlade slovenske generacije. Neodvisno in demokratično Slovenijo hočemo ustvariti predvsem zanje«.*

Predstavitveni večer zbirke Jezovih kratkih zgodb v Peterlinovi dvorani 24. maja letos. Z leve Igor Omerza, Boris Pahor, Vojka Havlas, Radoslav Simonič, Marko Tavčar in Ivo Jevnikar.

Nataša Stanič

Južna Afrika – quo vadis?

Ko sem v zadnjih tednih premišljevala, o kateri deželi naj bi za julijsko številko Mladike napisala spomine iz svojih potovanj po svetu, odločitev ni bila težka. Svetovno nogometno prvenstvo mi je dobesedno narekovalo izbiro!

V Južni Afriki sem bila v zadnjih dvajsetih letih trikrat: štiri leta pred uradno razveljavitvijo 46-letnega, do takrat z ustavo utemeljenega apartheida, štiri leta po izvolitvi Nelsona Mandele za predsednika, in tretjič pred sedmimi leti. Nimam niti najmanjšega namena komentirati to, kar je bilo, kar je in kar se bo verjetno še zgodilo v tej pomembni afriški državi. Pisala bom samo o okoliščinah, v katerih sem potovala, ter vtisih in osebnih razmišljanjih o tem, kar sem videla in doživela. Pred začetkom naj še dodam, da se vsa moja potovanja planirajo in začenjajo v Londonu, kajti tam živim že 44 let.

Prvo potovanje se je začelo s trinajstinpolutnim direktnim poletom London-Johannesburg. Ker takrat ni nobena afriška država dovolila južnoafriški letalski družbi prehoda čez svoj zračni prostor, kaj šele pristanka, nas je kmalu po vzletu nad Atlantikom zajel in premetaval eden »prvorazrednih« ciklonov.

Na letališču me je pričakal predstavnik agencije, ki mi je rezervirala hotele, prevoze in krajše ture, kajti potovala sem sama, ne v skupini. V rokah je držal tablo z nečem, kar naj bi bil moj priimek; samo »S« je bil na pravem mestu, vse drugo sem seveda uganila, saj imam dolgoletne izkušnje z lingvističnimi talenti precejšnjega dela angleško-govorečega

Rt dobre nade.

Južnoafriška pokrajina.

sveta. Prvo, kar je pritegnilo mojo pozornost na modernem in brezhibno oskrbovanem letališču, so bili samo beli obrazi v kioskih za informacije, za prodajo vozovnic in menjavo denarja in samo črni obrazi v straniščih, ob vozičkih nosačev ter v kombinezonih pometačev in podobnih nekvalificiranih delavcev. Ni bil pa zgolj kontrast v delitvi dela, ki mi je takoj padel v oči. Prav tako, če ne še bolj, me je presenetila reakcija črncev oziroma njihov odnos do mene, kolikor sem imela seveda opravka z njimi. V glavnem so bili to natakariji, sobarice in nosači prtljage. Pred obiskom Južne Afrike sem veliko potovala po bivših kolonijah »velikega britanskega imperija«, kjer je bilo lokalno osebje hotelov, verjetno pod vplivom stoletne tradicije, še vedno neskončno hvaležno za najmanjši izraz prijaznosti, ki si mu jo izkazal. Tako sem, ne da bi se tega sploh zavedala, postala nekak »benevolenten« rasist in menda pričakovala, da se bo vsak črnc za vsak moj »hvala« vsaj trikrat priklonil. Še zdaleč ne. Bili so uslužni, a ob moji zahvali jim ni na obrazu trenila niti mišica. Proti koncu potovanja sem v Cape Townu to omenila nekemu arhitektu, seveda belcu. Takoj mi je povedal vzrok. Prvič zato, ker črnci v Južni Afriki niso bili navajeni prijaznosti od belcev, drugič pa zato, ker je sovražstvo med rasama prišlo tam do take mere, da prijaznosti niti niso več hoteli.

Med vožnjo do hotela sem vprašala zastopnika agencije, ali je moj hotel blizu centra mesta.

Njegov odgovor je bil zanimiv in pomemben: »Je, če imate vzrok iti v mesto.« Johannesburg je bil ta-

krat, kakor tudi še do velike mere danes, popolnoma »črn«. Belci so se izselili v ekskluzivna predmestja, kjer so odprli trgovine in butike, striktno samo za belce, tako da gospem ni bilo treba v mesto po nakupih, moške pa so zjutraj zapeljali v privatna parkirišča svojih uradov, od tam pa zvečer naravnost domov. Varnost ti v mestu ni bila zagotovljena.

V Londonu sem imela med prijatelji nekaj časnikarjev, ki so se v času apartheida zaradi svojega liberalnega mišljenja zatekli iz Južne Afrike v Evropo. Ti so me »priporočili« svojim bivšim kolegom v južnoafriških glavnih mestih, tako da sem imela kar precej zanimivih kontaktov iz novinarskega sveta. Eden teh me je že prvi večer popeljal na zabavo, ki jo je priredil zastopnik CBI za predstavnike filmske industrije, gledališča ter tuje in domače novinarje. Čeprav je bila to »garden party«, je bila tudi hiša odprta gostom. Celoten ambient je bil tak, da bi se celo karakterji iz televizijskih nadaljevanj Dallas ali Dinastija v njem počutili udobno, kakor tudi Scarlet O'Hara iz romana V vrtincu, saj so bili gostje brez izjeme beli, vsi strežniki pa črni, in to v enotnih, deloma poškrabljenih uniformah, kupljenih v najdražjih londonskih trgovinah. Z gostiteljem sva imela zanimiv razgovor, ko sva se sprehodila po sprejemnicah in sem v eni zagledala kak meter visok pozlačen kip Bude. Takoj sem lahko videla, čeprav nisem noben strokovnjak, da gre za precej drago antiko. Povedal mi je, da je kip lastnina njegove žene (hčerke kubanskega aristokrata, ki je pred Castrom pribežal v Ameriko) in da ga je pripeljala iz Tajske. Ker sem vedela, da je bil izvoz umetnin od tam prepovedan, me je zanimalo, s kakšnim »potnim listom« je Buda pripotoval v Južno Afriko. Razumevajoče se je nasmehnil in odgovoril, da je bil potni list Bude precej drag.

Tretji dan po prihodu sem se priključila organizirani turi po nacionalnih parkih, ki nas je peljala preko Swazilanda v Natal oziroma Zululand, in nato v Durban. Na tej so bili moji sopotniki štirje ortodoksni Judje, vodič in šofer pa 65-letni »Afrikaner«, ki je nedavno pred tem prodal svojo farmo ter se odločil za ta poklic, ker mu je žena umrla, otroci pa odrasli in odšli od doma. Njegovo poznavanje narave je bilo fenomenalno. Vsakemu drevesu, roži ali žuželki

»Kaj pa hočete?«

Tradicionalen ples.

je vedel ime, in še tako zakamufliran lev ali leopard ni ušel njegovemu risjemu očesu. Zanimiv je bil njegov odnos do črncev – prijazno pokroviteljski. Njegova življenjska filozofija je bila približno takale: »Vsi ne moremo biti bogati; če si reven, se moraš pač sprijazniti s tem.«

Čeprav se do takrat nisem nikoli pretirano navduševala za safari počitnice, sem bila že po prvih nekaj urah kot zasvojena. Lepota pokrajine, tišina ter živali, živali ... Žirafe, zebre, antilope, opice, sloni se mirno pasejo ob poti, še bolj verjetno na poti, in zdolgočaseno opazujejo skupinico neumnežev, ki ciljajo vanje z vsemi mogočimi in nemogočimi kamerami in lečami. Kar naenkrat pa zagledaš kaka dva metra pred seboj leva s skupino levinj z mladiči. Ko prečkaš reko, te vodič popravi, češ da tisti ptič ne sedi na posušenem drevesnem deblu, ampak na krokodilu! Še večji kos plavajočega lesa pa naenkrat proti tebi zazija in pihne – saj to je gobec povodnega konja!

Durban je prijetno letoviško mesto, kakor je tudi celotna obala Južne Afrike zelo impozantna. Seveda pa so bili takrat najlepši deli obale še vedno rezervirani za belce in noben črнец ni mogel spregledati trojezičnih napisov, da mu je tja dostop prepovedan. Prav takšna segregacija je bila v hotelskih bazenih. Celo na internih poletih, ko mi je bila pokrajina v kristalno čistem vremenu kot na dlani, je bila demarkacijska črta med belimi in črnimi predeli jasno začrtana. V »belih« predmestjih in podeželju si videl mogočne hiše in geometrično oblikovane plavalne

Impozantne hiše belega prebivalstva.

bazene v prostranih vrtovih, obdanih z drevesi, medtem ko so bila »črna« predmestja podobna veliki škatli sivih kock.

Iz Cape Towna sem se najprej odpravila na tri-dnevno turo po vinogradniških predelih, kjer je ohranjenih še precej gosposkih hiš v tipični holandski arhitekturi, in seveda do Rta dobre nade.

Ostalih nekaj dni do povratka v London sem spet preživela s svojimi »kontakti«. Nadvse zanimiv je bil večer pri univerzitetnem profesorju van der Westhuisenu in njegovi ženi-zdravnici. Univerza v Cape Townu je takrat sicer sprejemala tudi črne študente, profesorji pa so bili skoraj izključno belci. A pred petindvajsetimi leti, torej na višku apartheida, so le morali nastaviti mladega črnca, ki je diplomiral in doktoriral v Oxfordu, ker v vsej Južni Afriki niso mogli najti med belci boljšega strokovnjaka za staro in srednjo angleščino ter nordijsko mitologijo. Van der Westhuisenu je bilo takrat okrog 50 let in z ženo sta me povabila na večerjo. Prišel me je iskat v hotel, in ko sva se po kakšnih desetih minutah vožnje pripeljala do dolge rezidenčne ulice, mi je pokazal svojo hišo, ki je bila oddaljena komaj kakih 200 metrov od glavne ceste, vendar sva morala do nje

daleč naokrog, kajti kot črnc oziroma mešanec, ni smel voziti skozi »beli« del ulice, ki se je končal pri njegovi hiši! Na večerji je bil še nek zdravnik, tudi »nebelec«, ki se je ukvarjal z že takrat hudo perečim problemom AIDS-a. Bili so torej vodilna inteligenca v državi, in vendar so morali živeti v predmestju, dodeljenem črncem in mešancem. Takoj pa naj pristavim, da se je njihova hiša lahko kosala z najlepšimi domovi privilegiranega belega razreda.

Naslednji večer sem bila gost enega vodilnih »belih« južnoafriških arhitektov in njegove žene. Stavbe, ki sta mi jih razkazala, so bile prava paša za oči in tudi dolgih političnih debat ni manjkalo. S ponosom sta mi razlagala svoje liberalne nazore, saj sta bila osebna prijatelja Helene Suzmann, nadškofa Tutu in Winnie Mandela, ki je bila takrat še oboževana kot ikona. In vendar sta kljub svojemu liberalizmu brez kakršnihkoli predsodkov živela v treh hišah, dveh iz 19. stoletja, in tretji, zgrajeni v stilu grške kikaladske arhitekture.

Priznam, da sem bila po tem prvem obisku prepričana, da je skoraj nemogoče, da bi bila tranzicija iz apartheida v demokracijo možna brez krvave revolucije. Na srečo se pri prvih demokratičnih volit-

Neverna srečanja...

vah in Mandelovem prevzemu vodstva moj strah ni uresničil.

Moja druga dva obiska v Južni Afriki sta bila bistveno drugačna. Obakrat sem šla z Britanskim planinskim društvom, vsak dan je bilo na programu precej ur hoje in zadrževali smo se skoraj izključno v Drakenberškem pogorju in Zululandu. Ker sem bila povsem vezana na skupinski program, ni bilo nobene možnosti, da bi obnovila poznanstva iz prvega potovanja in primerjala takratne izkušnje z začetki demokracije v Mandelovi Afriki. Bilo pa je nekoliko več priložnosti za pogovore z belci različnih poklicev in mišljenj, s katerimi smo se ob večerih srečevali po hotelih. Vsak je ocenjeval dosežke nove ureditve s stališča svojih lastnih interesov, kar je običajen pojav ob rojstvu demokracije. Nekateri so bili polni upanja, druge je razjedal obup. Nisem pa nikjer več zasledila tiste nebrzdane »uebermensch« arogance, ki je bila še tako močno prisotna, ko sem bila prvič tam. V hotelih in restavracijah se je med gosti že pojavil kak črn obraz, a nekvalificirano osebje je bilo še vedno izključno črno. V manjših podeželskih krajih si lahko še videl prizor iz pred sto let – brezhibno oblečeno mlado gospo, s klobukom, rokavicami, svilenimi nogavicami s črto in sončnikom, nekaj korakov pred njo pa je močan črncel nosil težke vreče z nakupi, medtem ko so se v velikih mestih že spoprijemali s povsem drugačnimi problemi. Samo en primer za ilustracijo.

Zadnji obisk sem začela v Durbanu, kjer smo pristali po 14-urnem direktnem poletu iz Londona. Na letališču je mrgolelo policije in po tekočem traku, na

Čudovite barve narave.

katerem so se počasi valili kovčki, so trije izurjeni psi vohali vsak kos prtljage. Navdušena sem bila nad skrbno urejenim varnostnim sistemom, saj mi je bilo jasno, da so to ukrepi proti možnim terorističnim napadom, in obšel me je prijeten občutek varnosti. Ko sem se zvečer v hotelski sobi oblačila za večerjo, sem gledala televizijski dnevnik, kjer so kot najvažnejšo novico dneva pokazali tri južnoafriška mednarodna letališča, na katerih je policija s pomočjo za to izurjenih psov iskala ogromne količine ilegalno uvožene viagre! Po tej novici sem se počutila malo manj varno.

Nihče ne ve, kaj se bo zgodilo v Južni Afriki po smrti Nelsona Mandele. Ali bo zgolj spomin na velikega moža lahko preprečil kruta obravnavanja in nasilja? Med zadnjim obiskom sem bila priča zanimivemu prizoru, ki je bil, vsaj zame, nekaka slika prihodnosti Južne Afrike. V enem hotelskih bazenov za otroke, ki so sedaj seveda dostopni tako belcem kot črncem, je čofotala deklica stara kakih pet let: drobčkana, nežne postavice, bele polti, in laske, zvezane v čopek na vrh glave. Naenkrat se je v bazen pripodilo šest črnih otrok, več ali manj istih let, le vsakega je bilo vsaj dvakrat toliko kot dekletca. Začeli so vpiti, se špricati in žogati, in punčko povsem ignorirali. Dekletce se je vse prestrašeno umaknilo v kot bazena, saj so jo »valovi« tistih nekaj decimetrov vode, ki so jih povzročali razgrajachi, skoraj zalili. Ali bodo črnci pripravljeni belce zgolj ignorirati? Ali bodo dopustili, da se bodo belci umaknili in rešili pred valovi črne oblasti?

Levo: magično cvetje. Desno: ne izsiljaj prednosti!

Študijski dnevi »DRAGA«: mnenja, nasveti, predlogi ...

Organizatorji študijskih dnevov »Draga« skušajo vsako leto ugotoviti stopnjo zadovoljstva obiskovalcev glede na teme, predavatelje in na splošen organizacijski potek študijskih dnevov. S pomočjo osebnih prijateljskih razgovorov si naberejo mnenja, kritike in nasvete, če, kaj in kako spremeniti to vsakoletno tradicionalno srečanje.

Ob študijskih dnevih »Draga« 2009 se je organizacijski odbor odločil, da naredi še en korak v to smer, s tem da naprosi obiskovalce, naj prostovoljno izpolnijo kratko anonimno anketno polo. Z željo, da bi čim bolj zadovoljili pričakovanja, so organizatorji v anketno polo vključili štiri vprašanja. Na podlagi odgovorov na ta vprašanja bi tako dobili nekoliko širšo paleto nasvetov in predlogov v zvezi z vsebino predavanj, s spremeni pobudami in, bolj splošno, z organizacijo študijskih dnevov. Tu bomo na kratko predstavili rezultate, to je odgovore na zastavljena vprašanja, brez komentarja; na podlagi odgovorov si vsakdo lahko ustvari lastno mnenje.

Teme	število
zgodovinske	15
o medetničnih odnosih (slovenske manjšine in večine)	14
kulturne	12
družbene (sociološke)	12
verske	11
politične	10
o odnosih med slovenskimi manjšinami in matico	8
filozofsko/teološke	8
ekološke	8
socialne	6
demografske	5
gospodarske	5
literarne	2
psihološke	1

Skupno število izpolnjenih anketnih pol je bilo 42.

Prvo vprašanje se je glasilo: »Na katerih temah bi želeli, da bi bilo več poudarka? (navedite največ tri teme)«. Kot možne odgovore smo navedli 14 različnih tem, anketiranec pa je lahko predlagal tudi kakšno temo, ki ni bila na seznamu. V prvi preglednici vidimo lestvico predlaganih tem na podlagi števila odgovorov.

Anketiranci so tako pri tem kot pri naslednjih dveh vprašanjih napisali še nekaj dodatnih predlogov, nasvetov in opomb. Iz praktičnih razlogov jih bomo navedli v končni razpredelnici skupaj z odgovori na četrto vprašanje.

Na drugo vprašanje, ki se je glasilo »Ali bi želeli, da se koncept, ki ga študijski dnevi trenutno imajo, ohrani?«, smo prejeli 34 pritrdilnih odgovorov. Štirje anketiranci so izrazili željo, da se koncept spremeni in so navedli konkretne predloge.

Na tretje vprašanje »Ali bi želeli, da bi bilo poleg glavnih predavanj več spremnih pobud?« je 20 anketirancev odgovorilo negativno. Od ostalih jih je 13 dalo pritrdilen odgovor, med temi so nekateri tudi predlagali konkretne pobude, ki smo jih, kot smo že omenili, vključili v končno razpredelnico.

Četrto in zadnje vprašanje pa se je glasilo: »Imate še kakšen nasvet za organizatorje študijskih dnevov Draga«? Na to vprašanje, ki je bilo »odprtega« tipa, to se pravi, da ni bilo predlaganih odgovorov in je zato vsakdo napisal, kar je želel, je skupno odgovorilo 16 anketirancev. Zdi se nam primerno in zanimivo, da kot sklep temu kratkemu prispevku navedemo vse odgovore v sledeči razpredelnici s pripombo, da smo nekatere odgovore nekoliko prikrojili v razumljivejšo obliko, ne da bi pri tem spremenjili njihovo vsebino.

- ❖ Vedno sem nostalgichen za nekdanjo odprto "Drago", ki je zmogla gostiti profesorja Nika Prijatelja
- ❖ Športnim temam – Nogometni turnir
- ❖ Bog vam daj "žegna" še naprej
- ❖ Odnosi med Slovenci (Italija, Avstrija) samimi
- ❖ Ne vnašajte domobranstva med manjšince. To ni naša zadeva. Ne delajte razdora med nami.
- ❖ Medverski dialog in razumevanje oz. sodelovanje med svetovnimi religijami
- ❖ Morda bi kazalo posvetiti več pozornosti socialni, starim ljudem, naši stvarnosti torej!
- ❖ Kolikor je mogoče (o. p. spremnih pobud) – Kar tako naprej
- ❖ Kulturni dogodek (razstava, pevski nastop, itd.)
- ❖ Povezava s pobudami Svetovnega slovenskega kongresa – Organiziran ogled prvotnega prizorišča v Dragi (kjer so bili študijski dnevi na prostem). Omejitev osvetlitve pod šotorom, da se bo boljše videlo za mizo in na platno, kjer je projekcija nastopajočih
- ❖ Ne le o slovenstvu – Delavnice
- ❖ Vsaj eno diskusijsko skupino po predavanju – "Kar nič ne stane, ni vredno nič". Menim, da lahko zahtevate ali priporočite MINIMALNI prispevek. Ta evalvacija (feed-back) je bila nujna za Vaše planiranje. Čestitam Vam za 44 let zvestobe! HVALA
- ❖ Več delavnic, dela v manjših skupinah
- ❖ Umetnost – Koncerti, gledališke, plesne predstave
- ❖ Medkulturni dialog, zapadni in vzhodni vplivi na slovensko identiteto – Razstave oz. filmski posnetki slovenskega kulturnega in verskega udejstvovanja – Priprava udeležencev pred Drago, morda ob zaključku CD predavanj
- ❖ Povezati gospodarstvo zamejstva in Slovenije. To bi okrepilo zamejstvo in Slovenijo. Začeli bi lahko s predavanjem zamejskega in slovenskega gospodarstvenika, ki sta skupaj uspela v poslu t.j. v dopolnjevanju. Dobri zgledi bi bili magnet za posnemanje, ki bi opogumil podjetnike.
- ❖ O enotnem slovenskem kulturnem prostoru-teritoriji – Pozornost do zgodovinskih obeležij – Kulturno-glasbeni pevski uvod – Čestitke in hvala za dobro organizacijo! Bog z vami in Boglonaj, da smo prijat'!
- ❖ Stanje in rešitev politike – Preveč dni – Trenutne teme – politične ne pa skrivanje problemov
- ❖ Z ležalniki omogočiti popoldansko siesto
- ❖ Dokumentarne razstave o osebnostih, o važnih zgodovinskih trenutkih, kratke izlete, itd. – Seznam navzočih za medsebojne kontakte!
- ❖ Specifično na temo družine, njeno ustanavljanje in ohranjanje!
- ❖ Odnosi med Slovenci, Slovenci v italijanskih strankah! So ali niso Slovenci?
- ❖ Na kulturnih temah – Predavanja naj bi bila krajša, največ 45 minut in poglobljena – Za starejše obiskovalce Drage bi bilo odlično, da bi imeli nekaj ležalnikov za počitek po kosilu; v mesto ne gredo, vmes so tudi delni invalidi in niso nastanjeni v Finžgarjevem domu
- ❖ (Koncept naj se ohrani) s poglobitvijo določene teme, ki bi se obravnavala na pr. dva dni skupaj (petek-sobota) – Da bi se predavanja pojavila relativno hitro na internetu, v posebni strani "Draga 200?", ki bi bila odprta nek določen čas!

Mirjam Oblak

Slovenski praznik v srcu Buenos Airesa

Vsoboto, 10. aprila, smo se Slovenci v Argentini predstavili argentinski javnosti. Letos namreč poteka 200 let od tako imenovane Majske revolucije, ko je Argentina (takrat podkraljevina Río de la Plata) stopila na pot odcepitve od Španije s končnim ciljem osamosvojitve. Ta dogodek se praznuje po vsej državi.

Mesto Buenos Aires ima poseben program prireditvev, ki ga je poimenovalo »Buenos Aires celebra« (Buenos Aires proslavlja). K sodelovanju so preko veleposlanika Republike Slovenije v Argentini prof. Avgušтина Vivoda povabili tudi slovensko skupnost. Namen je bil, da bi Slovenci v Argentini pokazali »mestu in svetu« del svoje kulture. Ob tej priložnosti je bila v argentinski prestolnici tudi uradna delegacija iz Slovenije. Vodil jo je minister za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Boštjan Žekš.

V sklopu tega velikega praznovanja so že v petek, 9. aprila, v kulturnem centru Recoleta odprli razstavo o delu arhitekta Viktorja Sulčiča, ki je gotovo eden največjih predstavnikov slovenstva v argentin-

skem javnem življenju. Ob prisotnosti argentinskih in slovenskih oblasti je bil poudarjen slovenski doprinos mestu in deželi. Nastopila pa sta tudi Slovenski oktet in pevka Tinkara Kovač.

Naslednjega dne je celodnevna prireditev potekala na znameniti Aveniji de Mayo, ki je bila za to priložnost zaprta. Bog nam je naklonil prekrasen dan, ki nas je spremljal do večera. Že v zgodnjih urah so bili naši pridni možje in fantje s tovornjaki in vsem orodjem na svojih mestih. Pripravljali so oder in vse potrebno za pravo ambientacijo praznika. Mestna občina nam je dala na razpolago dva odra, manjšega in pa hidravličnega, 14 m širokega. Pred tem odrom sta se dvigali dve mogočni sliki: na desni Bled, na levi obelisk, simbol Buenos Airesa, mojstrsko delo neutrudnega umetnika Toneta Oblaka. Ni manjkalo slovenskih in argentinskih zastav, tudi cvetja ne in rastlin, ki so nudile prostoru posebno kvaliteto in dekoracijo.

Za to priložnost so se pripravile tudi posebne stojnice, »tradicionalni štanti«, kjer so si obiskovalci ogledovali slovenske umetnine, spominčke in tipične rokodelske izdelke ter pokušali dobrote slovenske kuhinje. Vsi ti »štanti« so bili lepo izdelane stojnice z izrezljanimi slovenskimi motivi. Razstavljali so Slovenski dom iz San Martina, Slomškov dom iz Ramos Mejije, Slovenska Pristava iz Castelarja in Naš dom San Justo. Svojo stojnico sta tudi imeli Zedinjena Slovenija, ki je krovna organizacija politične emigracije v Argentini, in Slovenska kulturna akcija. Ti dve organizaciji sta prodajali knjige in umetnine. Poleg stojnic so na posebnih panojih razstavljala še druga slovenska društva v Argentini, ki pripadajo različnim vselitvenim tokovom.

Slika Bleda s slovensko zastavo (levo) in slika Obeliska z argentinsko zastavo (desno), delo Toneta Oblaka.

Rezijanski ples (levo) in belokranjsko kolo (desno), v izvedbi folklorne skupine Mladika iz San Justa.

Valovi priseljevanja

Naj omenim, da je bil prvi val prihodov Slovencev v Argentino od leta 1878 do začetka prve svetovne vojne. Drugi in najštevilnejši pritok je obsegal obdobje med obema vojnama. Večina teh Slovencev je bežala pred fašizmom in je prišla iz Primorske. Nekateri so bili tudi ekonomski emigranti. S to skupino je prišlo tudi veliko Prekmurcev in Slovencev iz Bele Krajine. Računa se, da je vseh teh priseljencev bilo okoli 25.000.

Tretji prihod Slovencev v Argentino je bil med letoma 1947 in 1949. Ta emigracija, približno 6.500 ljudi, je bila predvsem politična. Med temi Slovenci so bili tudi naši predniki, ki so prišli po drugi svetovni vojni iz begunskih taborišč iz Italije in Avstrije. Bežali so pred komunisti, ko je v Jugoslaviji zavladal prosovjetski režim.

Iz teh treh emigracij so razstavljali: Slovenci iz Cordobe (800 km iz Buenos Airesa), Prekmursko društvo iz Bernala in Prekmurski arhiv v Argentini, Beneški Slovenci, Slovenci iz krajev Berisso, Ensenada in La Plata (skoraj 60 km iz glavnega mesta).

Z glavnega odra proti publiki.

Razstavljali so tudi Slovensko planinsko društvo iz Bariloche (1700 km od Buenos Airesa) in Slovenci iz Chaca (1000 km). Tudi mladinski organizaciji (Slovenska dekliška organizacija in Slovenska fantovska zveza), ki letos praznujeta svojo 60. obletnico, sta bili navzoči. Dva zaslona sta predvajala filme o dejavnosti vseh slovenskih domov v Argentini, pri čemer sta poleg že omenjenih sodelovali še Slovenska vas iz Lanusa in slovenska skupnost iz mesta Paraná v pokrajini Entre Ríos (500 km daleč). Zanimivo je bilo gledati, kako so obiskovalci na panojih iskali svoje prednike in si z zanimanjem ogledovali razstavljeno gradivo.

200 narodnih noš

Popoldanski program se je začel ob 16. uri z mogočnim mimohodom okoli 200 narodnih noš iz vseh slovenskih pokrajin ob spremljavi Slovenskega inštrumentalnega ansambla. Spored je bil zamišljen v obliki ljudskega praznika, v katerega je bilo vključeno tudi občinstvo.

V programu so nastopali Slovenski oktet, ki nas je iz Slovenije obiskal prav za to priložnost, Slovenski inštrumentalni ansambel in mladinski ansambel EQE iz Slovenske vasi v Lanusu. Z njihovimi so se prepletali nastopi folklornih skupin, ki so izvedle plese različnih slovenskih pokrajin, od belokranjskega kola do štajerskih plesov, od ljubljanskega do poskočnega rezijanskega plesa. Med folklornimi skupinami so bile skupina iz Rosaria (300 km od Buenos Airesa), otroška in mladinska folklorna skupina iz Slovenske vasi, folklorna skupina iz Carapachaya, Folklorna skupina s Pristave in skupina Mladika iz San Justa. Ta del programa se je odvijal v glavnem na cesti in na manjšem odru. Množica ljudi je ves popoldan mrgolela okrog stojnic in panojev.

Prekmurski ples (levo) in argentinski Pericón nacional (desno), folklorna skupina s Pristave.

Osrednji program in zahvala Argentini

Osrednji kulturni program se je začel ob 19. uri na glavnem odru. Vstopili so zastavonoše z argentinsko in slovensko zastavo ob spremstvu barvitih narodnih noš iz vseh slovenskih pokrajin. Zadoneli sta mogočni himni. Kulturni program je povezoval mlad par s pripovedovanjem o lastnih dogodivščinah: od trenutka, ko sta se fant in dekle zaljubila do podoknice, življenja na vasi, odhoda v vojsko in slovesne zaroke. Nastopalo je nad 300 narodnih noš. Poleg folkloristov so peli otroški zbor Slomškove šole, pristavska skupina deklet Milina, Slovenski oktet, Mešani pevski zbor iz San Martina in Mešani pevski zbor iz San Justa. Po tem kvalitetnem nastopu so sledili izmenjava daril in nagovori veleposlanika RS v Argentini prof. Avgušтина Vivoda, ministra dr. Boštjana Žekša in argentinskih mestnih oblasti.

Ob zaključku je bila še javna zahvala Slovencev Argentini, ki je tako širokosrčno sprejela naše starše in stare starše v najtežjih trenutkih izseljenstva. Zato je folklorna skupina s Pristave zaplesala tradicionalni Pericon nacional, Mešani pevski zbor San Justo

pa je mogočno zapel Glorijo iz Kreolske maše Arie-la Ramireza.

Osem tisoč obiskovalcev

Prireditve je bila namenjena predvsem argentinski publiki, zato smo povabili sosede, prijatelje, znance, da bi jim predstavili našo kulturo in našo tradicijo. Velika množica se je odzvala vabilu, po uradnem štetju skoraj 8.000 ljudi. Naj še omenim, da so prisotni lahko sledili vsem podrobnostim nastopov na velikanskem zaslonu, ki smo ga pripravili za to slavlje, in da je bila med navzoče množično razdeljena posebna zgibanka, ki je vsebovala temeljne podatke o Sloveniji in o dejavnostih Slovencev v Argentini.

Odgovorni in pripravljalni odbor celotne prireditve »Buenos Aires celebra Eslovenia« so sestavljali: predsednica Zedinjene Slovenije Alenka Jenko Goddec, Ivana Tekavec, Mirjam Oblak, veleposlanik RS v Argentini prof. Avguštin Vivod, Pavel Brula, Tone Oblak, Ivan Kogovšek, Jože Lenarčič, Karel Groznik, Viktor Leber in Tone Kastelic. Pri programu so sodelovali še Mirjam Mehle Javoršek, Andrejka Selan Vombergar in Marcelo Brula.

Noč je že trdo nastopila, praznovanje je šlo proti koncu. Rojaki in domačini so se razhajali in pridne roke so pospravljale stojnice ter vso drugo infrastrukturo. Po nekaj urah se je vrnil red na tradicionalno avenijo, ki se je v zgodnjih jutranjih urah znova spremenila v reko avtomobilov.

Tako je minil dan, ko smo Slovenci v Argentini z božjo pomočjo glasno izpričali hvaležnost do nove domovine ter zvestobo slovenskim koreninam, ki se izpod Triglava raztezajo po vsem svetu in dosegajo tudi brezmejna ozemlja pod Južnim križem.

Slovenski oktet na odru pred publiko.

Fotografije: Marko Vombergar in Tomás Anello

Alenka Puhar

Pokrajina za Nilom in Donavo

(anglo-ameriška spominska vojna literatura
– recepcija, cenzura in druge zadrege)

Kot smo že poročali, je pri Mladiki v angleščini izšla najnovejša knjiga angleškega vojnega veterana in upokojenega časnikarja Johna Earla iz Trsta *From Nile to Danube, A Wartime Memoir* (Od Nila do Donave. Spomini iz vojnega časa). Ob tej priložnosti sta Študijski center za narodno spravo in založba Mladika 18. junija priredila srečanje z avtorjem v prostorih Študijskega centra v Ljubljani. Govor je bil tudi o slovenskem prevodu Earlove knjige *The Price of Patriotism*, ki je v lanski jeseni izšel pri Mladiki pod naslovom *Cena domoljubja*.

Prisotne sta pozdravila direktorica Študijskega centra mag. Andreja Valič in glavni urednik založbe in revije Mladika Marij Maver. O knjigah sta ob avtorju spregovorili publicistka in pisateljica Alenka Puhar ter prevajalka *Cene domoljubja* Nataša Stanič. Razgovor je vodil član našega uredništva Ivo Jevnikar. Sledil je zanimiv pogovor.

Z avtoričinim privoljenjem objavljamo poseg, ki ga je v nekoliko skrajšani obliki na predstavitvi imela Alenka Puhar, saj se dotika tudi širše problematike.

Moje besede so namenjene ozadju, krajini za Earlovim Nilom in Donavo. Nekaj pozornosti bom namenila odnosu do »Anglo-Američanov«, kot se je pri nas reklo tedaj, med drugo vojno, in pa literaturi, ki je nastala na podlagi vojnega zavezništva. V oklepaju bom pustila odnos tistih, ki so bili »meščani«, reakcija in podobno – v vojnem in povojnem času so imeli dominantno vlogo komunisti in tisti, ki so se jim prilagodili.

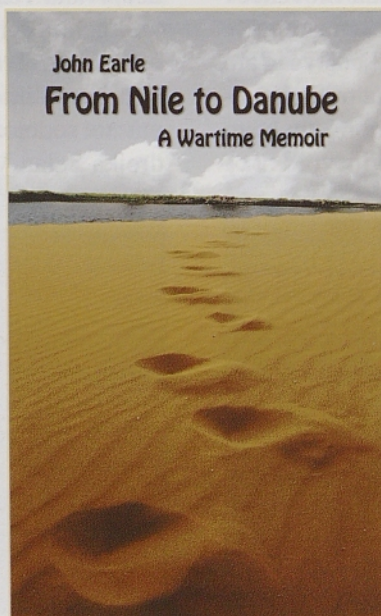
Partizanska vojska je bila formalno zaveznica Angležev, Američanov in zahodnih držav v boju proti silam osi, toda komunisti, ki so jo vodili in potihem pripravljali prevzem oblasti, so bili ideološki nasprotniki imperialistov, kapitalistov oziroma svojih trenutnih vojaških zaveznikov. Po Stalinovem ukazu so poleti 1941 pristali na zavezništvo z zahodnimi demokratičnimi državami, vendar so ostali do njih rezervirani in previdni. Javno niso govorili o revoluciji, uničenju kapitalizma in zavrženosti buržoazije, potihem pa so ves čas svarili aktiviste, da so Angleži, Američani in Francozi v resnici imperialisti in pravi

sovražniki. Iz takega odnosa je sledilo mnenje, da so vsi tisti, ki imajo z njimi stike, se o njih pohvalno izražajo, pri kakšni dejavnosti sodelujejo, prav tako nevarni in je z njimi treba ravnati kot s sovražniki.

»Poudarjati moramo zavezništvo Sovjetske zveze, Anglije in Amerike,« je določil linijo Tito. »Tudi zadnji dve moramo poudarjati kot naši zaveznici, toda znotraj dežele moramo z njihovimi trabanti in agenti ravnati kot s hlapci okupatorja in narodnimi sovražniki, ki onemogočajo narodnoosvobodilni boj.«

Zato so bili sumljivi vsi tako imenovani anglofilci ali londonaši. Partija (in Vos ali pozneje Ozna/Udba) ni delala razlik med belogardisti, sredinci in anglofilci, kar zgovorno ilustrira Kidričeva ocena dveh politikov: »Kar se tiče tistih dveh sredincev, B. in J., smo prepričani, da sta v bistvu sovražna, izrazito londonaška in konec koncev tudi belogardistična elementa.«

Pisateljica Alma Karlin, ki je prišla v partizane poleti 1944, je takoj zaznala ta odpor. »Če bi slutila, kako vsa črnomeljska klika sovraži zaveznike, bi nikoli ne po-

Knjiga Johna Earla.

skusila prek njih iskati pot v svobodo, po kateri sem hrepenela,« je bridko zapisala po vojni v Mojih zgubljenih topolih. Alma Karlin je partizansko vodstvo prosila za sedež na kakem britanskem letalu, ki je vzdrževalo zvezo med Belo krajino in južno Italijo. In ga ni dobila.

Pametni, prilagodljivi ljudje so se ob prihodu v partizane naučili in po vojni dopolnili svoje znanje o pravem odnosu do ljudi in strani neba. Vzemimo za primer pisatelja Cirila Kosmača, ki je večino vojne preživel v Franciji in Angliji. Ko je spomladi 1944 (z britanskim avionom in pilotom) prišel v južno Italijo (ki so jo osvobodile angleške, ameriške in z njimi povezane vojaške enote), je potarnal nad Angleži, ki da nimajo nobene revolucionarne iskre v sebi, Amerikanci pa so tako ali tako skoraj fašisti (oboje je napisal v pismu Edvardu Kardelju). Čez nekaj let, pri snemanju filma Na svoji zemlji, pa je mladi in lepi personifikaciji slovenskega naprednega ženstva (igrala jo je Štefka Drolc) predpisal stavek, da so negativne vesti o Sovjetski zvezi »same farške in fašistične čenče«. Taki nazori so bili tedaj kar obvezni, ne samo »cool«. Vsaj do leta 1949. Zelo veliko ljudi je z zaporom in tudi z življenjem plačalo nerazumevanje ali neupoštevanje te maksime.

Odpor do Anglo-Američanov je imel živahne amplitude, v različnih časih so bile predpisane različne doze, ki so bile strogo regulirane. V javnih nastopih so bili nekateri bolj zadržani, sem in tja pa je kdo dobil tudi nepričakovano naročilo, da naj bo v govoru (še) bolj oster kot maršal Tito – tako se je zgodilo Edvardu Kocbeku spomladi 1946.

Vse to se je začelo počasi spreminjati na začetku petdesetih let, ko je Jugoslavija od »fašističnih«, »imperialističnih«, »kapitalističnih klik« začela dobivati pomoč v hrani, vojaškem materialu, denarju, politični podpori itd. O pomoči, ki so jo jugoslovanski partizani dobivali že med vojno, se je najraje molčalo. Kako zelo? Sodeč po knjižnih objavah, ki opisujejo sodelovanje z zahodnimi zavezniki – in na to se omejujem – kakšnih šestnajst, sedemnajst let. Takšen vsaj je rezultat mojega iskanja po slovenskih knjižnicah.

Bolj sproščeni časi so nastopili s šestdesetimi leti. Tako je leta 1961 dnevnik Delo objavil nekaj odlomkov iz spominov angloameriških oficirjev, ki so govorili o svoji osebni izkušnji vojskovanja na jugoslovanskem ozemlju, naslednje leto pa sta izšli prvi dve knjigi.

Pionir je bil Kanadčan William Jones, avtor knjige Twelve Months with Tito's Partisans, (izšlo leta

Helena Puhar s hčerkico Alenko, ki je prvo poglavje življenja prebila v angleški oskrbi v Gravini in Bariju v južni Italiji.

1946 pri Bedford Books), ki je leta 1962 dobil prevod Dvanajst mesecev s Titovimi partizani, (založba Borec, prevedla Katja Špur).

Istega leta je bila objavljena knjiga Gverilski zdravnik, ki jo je napisal novozelandski zdravnik Lindsay Rogers. Pod naslovom Guerilla Surgeon je izšla takoj po vojni, leta 1958 so v Londonu natisnili že četrto izdajo in istega leta je hrabri zdravnik dobil tudi francoski prevod. Zanimivo, prevod v slovenščino je bil narejen iz francoščine, ne iz originala, in je delo Franceta Šuštaršiča.

Leta 1968 je Fitzroy Maclean dobil prevod svoje The Balkan War, ki jo je Marko Selan prevedel kot Vojna na Balkanu (založba Borec). Nikdar pa ni bilo objavljeno nadaljevanje, se pravi Eastern Approaches iz leta 1949 (in leta 1953 zunaj že s 14. natisom v angleščini!)

Sledil je znameniti William F. Deakin s svojo The Embattled Mountain (Toronto 1971), kar je v slovenščini leta 1976 postalo Gora trdnjava, kot se je odločil prevajalec Janko Moder.

Čez nekaj let je Basil Davidson dobil srbohrvaški prevod svoje knjige Partisan Picture (izdane leta 1946 pri Bedford Books), ki so ji v Zagrebu in Novem Sadu leta 1983 dali naslov SOE izmedju četnika i partizana. V slovenščino knjiga ni bila prevedena.

Po polomu komunizma so se stvari precej spremenile – v desetih letih je izšlo skoraj toliko angloameriških spominskih knjig kot prej v štirih desetletjih. Najprej je bil slovenskim bralcem ponujen Franklin Lindsay z Beacons in the Night (original v založbi Stanford, 1993), ki je leta 1998 v prevodu Lada Poharja postal Ognji v noči.

Zatem je bil preveden Ralph Churches, ki je napisal *A Hundred Miles as the Crow Flows* (Adelaide, 1996), kar je Lado Pohar naslovil kot *Vranov let v svobodo* (Ljubljana, 2000).

Peter Wilkinson, *Foreign Fields* (Story of an SOE operative), 1997, še ni dobil prevoda, je pa bil že leta 1983 objavljen Wilkinsonov memorandum o slovenskih partizanih v reviji *Borec*, kjer je nekaj tovrstnih poročil predstavil Dušan Biber.

In nato je na sceno slovenskega vojnega pripovedništva stopil John Earle s svojo knjigo *The Price of Patriotism*, 2005 (The Book Guild), kar je v prevodu Nataše Stanič pri založbi Mladika postalo *Cena domoljubja*, 2009. Verjetno mu bo sledila tudi bolj osebna knjiga, ki je pravkar izšla v originalu kot *From Nile to Danube, A Wartime Memoir*.

Nekaj malega o leposlovju. Najbolj znameniti angleški avtor, kar jih je prišlo med vojno v Jugoslavijo, je bil Evelyn Waugh. O njem precej pove Earle v knjigi *Od Nila do Donave*. Priletel je iz Barija avgusta/septembra na Hrvaško in ostal pri partizanih do pomladi 1945. Njegova vojaška služba mu je služila za pripovedno osnovo vojnega romana *The Sword of Honour*. Trilogija je sestavljena iz treh romanov in zadnji – *The Unconditional Surrender* ali *The End of the Battle* – zajema zadnji dve leti, ki se dogajata v južni Italiji in v Jugoslaviji.

Nič od tega ni bilo nikdar prevedeno. Nihče tudi ni posvetil nobene pozornosti zapiskom, korespondenci in poročilom, ki jih je Waugh napisal o vojnem dogajanju. V Cobissu je Waugh vpisan s 117 enotami in od tega sta samo dve v slovenskem jeziku: leta 1961 je bilo prevedeno *Prgišče prahu* in nato leta 1988 *Vnovič v Bridesheadu* – po zaslugi izredno uspešne tv nadaljevanke. Potihem se je vedelo, da je Waugh na indeksu, kot ponavadi v takšnih primerih pa ni bilo nikomur jasno, za kaj točno gre – razen da je bil veren ...

Prevodi pričevanjske literature iz angleščine so torej skromni in pozni. Še bolj neznamito delujejo, če upoštevamo, da je bila pri nas literatura, posvečena drugi svetovni vojni, ves čas obilna in privilegirana.

Zakaj? V tujih pričevanjih je očitno nekaj takega, kar moti pri nas veljavni diskurz o NOB. Tujci, ki so prihajali v partizane, so ohranjali lasten vrednostni sistem, intelektualni in emocionalni radar, hkrati pa so upoštevali tradicijo: če človek že piše o svojih doživetjih, se mora potruditi, da je odkrit in fair ter da piše tako, da bo ljudi zanimalo. Avtor je, skratka, zavezan sebi in bralcem, s tem seveda resnicoljubnosti.

Če si s tega stališča ogledamo našo prevodno pričevanjsko produkcijo, nas čaka nekaj zanimivih presenečenj, tudi šokov.

Posvetila se bom eni sami iz te bere, Gverilskemu zdravniku, ki mu je bilo ime dr. Lindsay Rogers. Štiridesetletni kirurg iz Nove Zelandije je eno leto zdravil in operiral ranjence v Bosni, na Hrvaškem in v Sloveniji. Po vojni je o tem napisal knjigo. Od Jugoslovancev je dobil medaljo, pravzaprav dve. Dobil je tudi prevod knjige, vendar kar ena tretjina teksta manjka. V nepodpisanem uvodu piše, da so spomini »nekoliko skrajšani«, v resnici so zelo. Zakaj, nam ni treba ugibati, ker je uvodničar to razločno povedal:

Dr. Rogersa se partizani spominjajo kot »stasitega, malce čudaškega« zdravnika, ki je marsikomu rešil življenje in do konca vztrajal med partizani, ni pa »mogel doumeti jugoslovanske stvarnosti« in se je kar naprej kregal z »vodstvenim kadrom«! Občudoval je junaštvo partizanov, ni pa »doumel, da brez močne Komunistične partije ne bi bilo vseljudske vstaje in da je samo Komunistična partija lahko povedla jugoslovansko ljudstvo v enoten boj in da ji je ljudstvo sledilo zato, ker je s svojimi borbenimi cilji izražala njegova hotenja in stremljenja: izbojevati ne samo nacionalno, temveč tudi socialno osvoboditev, zrušiti stari, izkoriščevalski sistem in ustvariti novo, ljudsko oblast«.

Ko neznani uvodničar trdi, da dr. Rogers »ni doumel« odločilne vloge Komunistične partije, v resnici trdi, da bi moral to dejstvo upoštevati, in če že ne odobravati, vsaj spregledati in razumevajoče molčati.

Kakšne so pojavne oblike »nedoumevanja« tega »čudaškega« zdravnika? Z drugimi besedami, kaj v slovenski knjigi manjka, ker o tem slovenski bralci niso smeli nič vedeti?

- Partizansko vodstvo je bilo do zahodnih zaveznikov dvolično, pod vzdrževano masko zavezništva je pogosto udarjal na dan odpor.

Na predstavitvi v Ljubljani. Od leve: Ivo Jevnikar, John Earle, Alenka Puhar, delno zakrita Nataša Stanič, stoji Marij Maver (foto Štefan Rutar)

- Partizansko vodstvo je ves čas skrbelo za prevzem oblasti; marsikatero potezo režima v nastajanju so bile grde, kazale so na ustvarjanje policijske države.

- Pri vsem odporu do starega, krivičnega reda, ki so ga komunisti želeli odpraviti, so si voditelji radi jemali več, razlika med njimi in navadnimi borci je bila očitna, pri pridobivanju dobrin so kršili dogovore (sklenjene med zahodnimi zavezniki in partizani glede materialne pomoči).

Ne morem citirati in opozarjati na razlike med angleškim in slovenskim tekstom, lahko le zatrdim, da so založniki knjige grdo ogoljufali dr. Rogersa za njegovo resnico o njegovem lastnem življenju med partizani. Hkrati so ogoljufali nas bralce za iskreno, doživeto in prizadeto izpoved o tem, kaj se je dogajalo. Iz besedila so, na primer, zginili politični komisarji, ki so nadzorovali vsak zdravnikov premik, mu stikali po pismih in nahrbtniku. Zginile so pritožbe, da si v štabu jemljejo iz pošiljk, ki so namenjene ranjencem ... Medtem ko besedilo dr. Rogersa niha med občudovanjem in zgražanjem, med priznanjem in jezo, saj je pameten, odrasel človek kritičnega duha, je v slovenski knjigi ostala predvsem trojna porcija slavnosti.

Še nekaj kažejo razlike med originalom in prevodom: partizanski velmožje so bili silovito zamerljivi in niso prenesli nobene ostrejšje besede na svoj račun. Seveda se je njihov ugled varoval tudi po smrti, vneto se je skrbelo, da ne bi kdo zagrešil *lèse majesté* ... Tu je primer, kako je dr. Lindsay videl Borisa Kidriča in kaj ni smelo pred ljudstvo. Dr. Lindsay je povabljen na večerjo v SNOS oziroma v vrh partizanske vojske. Tam je zbrana vsa smetana, večerja je zelo dobra, vina je veliko. Lindsay radovedno opazuje Kidriča, ki ima čelo pokrito z znojem, le kaj mu je? Tu je prevod Lindsayu zaprl usta:

»Ima malarijo, ali pa ga je tako razvnela vročica revolucije? Imel je tih glas in majhna usta, ki so skoraj kruto oblikovala besede, trde besede, koncizne in dogmatično izgovorjene. Oči je imel majhne, skoraj podlasičje, bile so oči verskega zelota in njegova vera je bil komunizem. Oblečen je bil v uniformo, ki je bila prekrojena iz angleške bojne uniforme in ni imela oznak. Saj jih tudi ni potreboval, vsi so poznali Borisa Kidriča in vsi so se ga bali.«

Zdaj je gotovo čisto jasno, zakaj so tako potrebni pametni, kritični tuji opazovalci, skupaj z založniki, ki jim zapisano izdajo, in prevajalci, ki pošteno opravijo svoje delo.

V slovenska obzorja in čez...

Mogoče bi vas zanimalo zvedeti, da...

- da je bilo najdenih nekaj pisem Ferdinanda Bidovca, bodočega bazoviškega mučenca, ki jih je 1930 pisal domačim iz zapora v Rimu in iz katerih je mogoče domnevati njegovo približanje veri ...
- da je glavnemu ljubljanskemu dnevniku DELO na strani, kjer je bil med drugim kratek intervju z dvema škofoma, ušla zanj, proticerkveno glasilo, huda nazorsko-politična nerodnost, da je namreč čez celo stran zapisal evangeljske besede: IN PEKLENSKA VRATA JE (namreč Cerkve) NE BODO PREMAGALA ...
- da je bil letošnji 1. maj v Sloveniji praznovan zelo medlo, ob ravnodušnosti na videz levičarske, dejansko pa kapitalske oblasti in ob odsotnosti zagrenjenega delavstva; a tudi v Moskvi se je udeležil prvomajskih manifestacij majhen odstotek ljudi, v glavnem upokoјencev in starih komunistov ...
- da bo letos potekla stoletnica rojstva primorskega pisatelja Cirila Kosmača, rojenega 28. septembra 1910 na Slapu ob Idrijci na Tolminskem in umrlega 28. januarja 1980 v Ljubljani, po zunanjem vtisu režimskega, a po srcu zahodno usmerjenega človeka ...
- da je spomladi obiskal Slovenijo srbski časnikar Pero Simić, avtor knjige »Tito, skrivnost stoletja«, ki je bila razprodana v Srbiji in na Hrvaškem in bo izšla tudi v dopolnjeni slovenski izdaji, in da je ob tej priliki imel s časnikarjem Igorjem Kršinarjem v tedniku Reporter dolg intervju o Titu (njegovo bivanje v Moskvi, njegove ženske, spor s Stalinom, poveljni poboji, spor s Kardeljem, Goli otok itd.) ...
- da je Josip Broz-Tito v življenju dobival več plač in imel ob smrti okrog dve milijardi dolarjev premoženja ...
- da so v nedeljo 2. maja po cerkvah v Sloveniji obhajali praznik sv. Florjana, ki velja za zavetnika gasilcev, in to marsikje ob udeležbi uniformiranih pripadnikov te humanitarne organizacije ...

PARTIZANSKE FOTOGRAFIJE

V knjižni zbirki Slovenska vojaška zgodovina, ki goji vojaško in vojno zgodovino Slovencev in slovenskega etničnega prostora, je pri založbi Defensor kot 6. zvezek izšla 427 strani debela knjiga Vojne fotografije 1941–1945: partizanske enote. Uredil jo je donedavni ravnatelj Muzeja novejšje zgodovine Jože Dežman, medtem ko je uvodno besedilo napisal donedavni načelnik Vojaškega muzeja Tomaž Kladnik. Izbor okoli 900 fotografij in redakcija podnapisov sta delo Katarine Jurjavčič, s katero sta sodelovala Andrej Zorko in Vanja Martinčič.

Knjiga je nekakšno nadaljevanje obsežnih, a nedokončanih zbirk fotografij o komunističnem in partizanskem gibanju, ki jih je v 50. in 60. letih prejšnjega stoletja izdajal Muzej novejšje zgodovine (takrat Muzej narodne osvoboditve LRS in nato Muzej ljudske revolucije Slovenije). Fotografije iz te zbirke so večinoma v fondu Tekoče gradivo in se po približnih ocenah hranijo na 150.000 negativih in 15.000 steklenih ploščah.

V središče izbora za to knjigo so avtorji postavili partizansko enoto. Prikazali so njeno poveljujočo strukturo, udeležbo v akcijah, spremljali njene premike in vsakdanje življenje.

Prenska srečanja

Združenje književnikov Primorske in območna izpostava JSKD Ilirska Bistrica sta v nedeljo, 27. junija, na gradu Prem priredila 24. Prenska srečanja.

Prireditve se je pričela v popoldanskih urah z okroglo mizo o literarnih revijah, pri kateri so sodelovali Edelman Jurinčič, literarni urednik koprskere revije Fontana, Marij Maver, glavni urednik tržaške Mladike, in Dragica Breskvar, urednica revije Mentor iz Ljubljane.

Vsi udeleženci okrogle mize in diskutanti so se strinjali, da se je vloga literarnih revij v današnjem času zelo spremenila, a da so vendarle še vedno potrebne, saj je piščih vedno več, primanjkujejo pa mentorji in kritiki.

Drugi del srečanja je bil posvečen Literarnemu panju. Najprej je predsednica združenja Magdalena Svetina Terčon razglasila zmagovalko literarnega natečaja Prem 2010 za neobjavljeno pesniško zbirko. Nagrajena je bila pesnica Maja Razboršek iz Sežane. Sledilo pa je še literarno branje besedil, ki so bila nagrajena z nagrado Prem. Predstavili so se Lidija Halič, Darinka Kozinc, Stojan Ržek, Maja Turkovič in Vita Žerjal Pavlin.

Prijetno srečanje na gradu Prem je zaključila gledališka skupina TKŠD Urbanščica iz Vrem s komedijo Franceta Magajne Žalostne zgodbe o veselih Kraševcih.

Slovenska poezija iz Italije na Reških poletnih nočeh

Na festivalu Riječke ljetne noči (Reške poletne noči), ki ga že šesto leto zapored prireja tamkajšnje Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca je bilo v torek, 6. julija, v mestnem astronomskem observatoriju na sporedu dobro obiskano srečanje na temo Poezija in nove tehnologije, ki ga je pripravila in vodila Laura Marchig, pesnica italijanskega jezika z Reke ter ravnateljica Italijanske drame, ki deluje pod okriljem mestnega gledališča Ivana pl. Zajca.

Spored se je začel s projekcijo črno-belih filmov Georgesa Mélièsa ter spletnim listanjem internetnih blogov, na katerih objavljajo pesniki. V drugem delu sta se s svojim performansom Hoja v prazno predstavila Sibila Petlevski in David Gazarov iz Zagreba, njemu pa je sledil špektakel Voltitravolti, ki sta ga pred publiko postavila Gianmaria Nerli in Enrico Pulsoni.

Poseben poudarek je na reškem poletnem večeru šel manjšinski poeziji: nastopili so italijanski pesnik iz Rovinja Alessandro Salvi in slovenski verzni ustvarjalec iz Trsta Primož Sturman. Njunemu nastopu je sledilo še branje Sibile Petlevski, Gianmarie Nerlija in Krešimirja Vogrinca, spored reške poletne noči pa je sklenil tržaški pesniški ustvarjalec Luigi Nacci.

RAST iz Argentine na Tržaškem in Goriškem

39. Roj abiturientov srednješolskega tečaja (RAST) iz Argentine je 3. julija pripotoval na Brnik. Gre za dijake zadnjega, petega letnika prostovoljnega dopolnilnega šolanja v slovenščini, ki ga rojaki v Argentini že pol stoletja nudijo svojim mladim, ki obiskujejo argentinske višje srednje šole. Že 39 let vodstva tečajev pripravljajo daljša potovanja za maturante. Od demokratizacije dalje gre vsaka generacija petošolcev za mesec dni v Slovenijo, kjer obiskuje jezikovne tečaje in spoznava domovino.

Letošnja Rast, ki se predstavlja tudi z bogatim almanahom na 84 straneh Pomlad življenja, zajema 30 mladih iz Buenos Airesa in 4 mlade iz Bariloč. Spremljajo jih Ivana Tekavec, Miloš Mavrič in Alenka Žnidar.

Mladi so dan po prihodu posvetili ogledu nekaterih značilnosti Tržaške in Goriške. V spremstvu Iva Jevnikarja so si ogledali Repentabor, Sv. Just in tržaško središče, Miramar in goriško središče, za konec pa so se udeležili prvega večera festivala narodnozabavne glasbe v Števerjanu. Vmes so imeli še kopanje v Sesljskem zalivu in daljši postanek na turistični kmetiji Žbogar v Samatorci. Tako v Samatorci kot potem v Sesljanu in Števerjanu so se jim pridružili nekateri mladi s Tržaškega in Goriškega. Predstavnika Mladih za mlade Matija Mozenič in Tanja Peric pa sta jim predstavila dejavnosti zamejske mladine ter poglede svoje organizacije na položaj naše skupnosti. Za Svet slovenskih organizacij, ki je obiskovalcem iz Argentine ponudil kosilo in večerjo, sta spregovorila Marij Maver v Samatorci in Walter Bandelj v Števerjanu. Za Slovensko skupnost sta jih nagovorila tudi pokrajinska tajnika Peter Močnik in Julijan Čavdek. V Števerjanu je gostom izrekla prisrčno dobrodošlico še županja Franka Padovan.

ŠKEDENJSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ

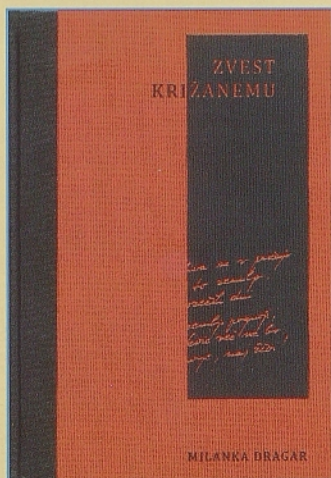
V zbirki vodnikov Slovenskega etnografskega muzeja S te ali one strani?, v kateri sta že izšla vodnika po dveh slovenskih muzejih na Tržaškem (župnijski muzej v Ricmanjih in Kraška hiša v Repnu), je izšla dvojezična knjiga Škedenjski etnografski muzej. Publikacijo več avtorjev o bogati zbirki, ki jo je ustanovil škedenjski dušni pastir in kulturni delavec Dušan Jakomin, je uredila Barbara Sosič. V Trstu so jo predstavili 26. maja.

35 LET DEŽELNE SSK

Zbirna stranka Slovencev v Italiji, Slovenska skupnost, se je s slavnostno sejo svojega deželne sveta 17. junija na Pesku spomnila 35-letnice ustanovitve lastne deželne organizacije. Prvi deželni kongres SSK je bil 24. maja 1975 v Devinu.

Na slovesnosti so spregovorili dolinska županja Fulvia Premolin, deželni predsednik in tajnik SSK Rafko Dolhar in Damijan Terpin ter deželni svetovalec SSK Igor Gabrovec.

Knjiga o Lojzetu Grozdetu

Teden dni pred slovenskim evharestičnim kongresom v Celju je pri založbi DRAGAR d.o.o. v zbirki Favstinina knjižnica izšla zajetna, 520 strani obsegajoča biografija blaženega Lojzeta Grozdeteta z naslovom Zvest križanemu, ki jo je napisala Milanka Dragar. Delo je bogato opremljeno s fotografiskim gradivom, dokumenti in pričevanji o Grozdetovi osebnosti, »ki se ji ne more in ne sme nič dodati in nič odvzeti.«

Knjiga je prikaz zelo kratkega življenja Lojzeta Grozdeteta, njegovega družinskega ozadja, šolanja, predvsem pa usodnih dni na podlagi vseh dostopnih pričevanj, pisem, spominov, dokumentov in publikacij. Predvsem so dragocena številna pričevanja. Avtorica jih je zbrala kar 48. (Spletna stran: www.zalozbadragar.si)

Stabat Mater

Prosvetno društvo Štandrež je 18. junija v domači cerkvi predstavilo zgoščenko Stabat mater. Gre za posnetek sekvence v 18 stavkih za zbor, soliste in orgle Stabat Mater, ki jo je leta 2001 napisal duhovnik, skladatelj in zborovodja prof. Stanko Jericijo (1928-2007) ter njen rokopis naslednje leto izročil ravno Mešanemu pevskeemu zboru Štandrež.

V lanske pomladi je zbor pod vodstvom Davida Bandlja skladbo posnel v goriški stolnici. Kot solisti so nastopili sopranistka Alessandra Schettino, mezzosopranistka Mirjam Pahor in basist Goran Ruzzier, na orgle pa je igral Marco Colella.

Na predstavitvi zgoščenke je o njej, predvsem pa o Jericijevem opusu in osebnosti spregovoril skladatelj Štefan Mauri, ki je z Jericijem kot ožji rojak prijateljeval od otroških let dalje.

Na večeru so nastopili tudi domači pevci, in sicer zadnjič pod takirko Davida Bandlja, ki je po devetih letih zapustil zbor.

FOTOGRAFSKI SPREHODI

Goriški fotoklub Skupina 75 se je ob 35. obletnici delovanja odločil za zanimivo pobudo. V Galeriji Andreja Kosiča sredi Gorice je 12. junija odprl razstavo Fotografski sprehodi po Gorici. O njej je spregovorila kritičarka Lorella Klun. V izložbah 46 trgovin mestnega središča pa je 18 članov skupine razstavilo še svoje fotografije na nekakšni razširjeni razstavi.

IZDAJE INV

Inštitut za narodnostna vprašanja iz Ljubljane je 2. junija ob svoji 85-letnici v dvorani Slovenske matice predstavil spomladansko bero svojih publikacij.

Izšla je 61. številka inštitutske revije Razprave in gradivo – Treatises and Documents, katere nova odgovorna urednica je Tržačanka dr. Sara Brezigar.

Dr. Sonja Novak Lukanovič je kot 7. zvezek inštitutske knjižne zbirke Ethnicity uredila Unescov zbornik o medkulturnem dialogu A Shared Vision: Intercultural Dialogue – A Global Paradigm to Promote Linguistic and Cultural Diversity.

Založba Drava iz Celovca pa je oskrbela nemški prevod knjige dr. Borisa Jesiha Ethnos und Politik: was wollen die Kärntner Slowenen?, ki je izšla tudi kot 8. zvezek zbirke Ethnicity.

ZLATO ZRNO

Letošnjo nagrado Zlato zrno za mlade zamejske ustvarjalce je Slovenski visokošolski sklad Sergij Tončič iz Trsta 18. junija podelil harmonikarju Igorju Zobinu. V ožji izbor so prišli še režiser Jurij Gruđen, literat Matjaž Klemše in glasbenica Andrejka Možina.

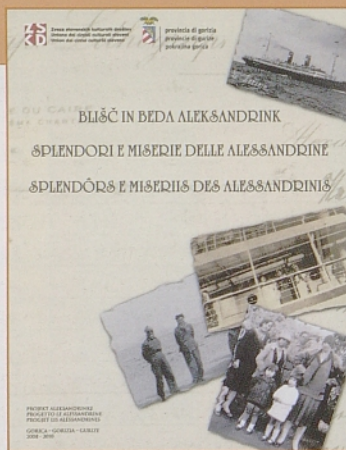
ZDRAVKO INZKO PREDSEDNIK NSKS

Znani avstrijski diplomat Zdravko (Valentin) Inzko, ki je trenutno visoki predstavnik mednarodne skupnosti in posebni odposlanec Evropske zveze v Sarajevu, je bil 20. junija v Celovcu soglasno izvoljen za novega predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev. Nova podpredsednika sta Nanti Olip in Danilo Katz, tajnik pa Marko Oraže.

JUBILEJNI FESTIVAL V ŠTEVERJANU

V Števerjanu je bil od 2. do 4. julija jubilejni, 40. Festival narodnozabavne glasbe, ki ga prireja domače društvo Francišek Borgia Sedej. Nastopilo je 38 ansamblov iz Slovenije, a tudi iz našega in koroškega zamejstva. Finalistov je bilo 17. Komisija za glasbo je za zmagovalca razglasila ansambel Iskrice iz Laškega. Nagrado občinstva je prejel ansambel Korenika iz Šmihela na Koroškem. Med ostalimi nagradami naj omenimo še ansambel TAIMS z Opčin, ki je prejel nagradi za najboljše besedilo (Saša Martelanc) in melodijo (Janez Beličič).

Deželni sedež RAI je ob jubileju izdal 205 minut dolgo zgoščenko Srce na festivalu z izborom televizijskih posnetkov 30 skladb od leta 1995 do lani ter drugim gradivom. Uredila sta jo Marija Breclj in Jan Leopoli.

Aleksandrinke

Blišč in beda Aleksandrinke je naslov okoli sto strani obsežne trijezične knjige, ki je nastala v sodelovanju med Zvezo slovenskih kulturnih društev in Pokrajino Gorica, predstavlja pa za ključni podvig niza pobud, ki so stekle pred dvema letoma. Vanjo sodi tudi razstava, ki je obiskala že več krajev.

Urednik Vili Prinčič je v knjigi zbral gradivo, ki ob usodah deklet z Goriškega, od Sovodenj do Prvačine, ki so zaradi revščine zapuščale svoje domove in hodile služiti v Egipt, zaobjema tudi zgodbe furlanskih žensk iz Romansa. Dragoceno in bogato je predvsem fotografsko gradivo, saj je zbranih kar 90 fotografij, posebnost knjige pa je v tem, da je v celoti napisana v slovenščini, italijanščini in furlanščini.

ŠTIRINAJST NOVOMAŠNIKOV

Letos je dobila Cerkev na Slovenskem 14 novih duhovnikov. Med njimi je 10 svetnih novomašnikov, 4 pa pripadajo štirim različnim redovom.

Prvih pet novomašnikov (dva škofijska bogoslovca in po enega salezijanca, jezuita in frančiškana) je ljubljanski nadškof Anton Stres posvetil 26. junija v stolnici v Ljubljani. Ostalih devet so v skladu s slovenskim običajem posvetili na praznik sv. Petra in Pavla. Ljubljana je bila tokrat izjema, ker je papež Benedikt XVI. nadškofu Stresu ravno 29. junija v baziliki sv. Petra v Rimu podelil palij, torej plašč, ki je simbol službe metropolitov.

Koprska škofija je v baziliki na Sv. Gori dobila tri nove škofijske duhovnike. Ti so Boštjan Fegic iz Šturij, Marko Sabotič iz Borjane in Andrej Vončina iz Prvačine.

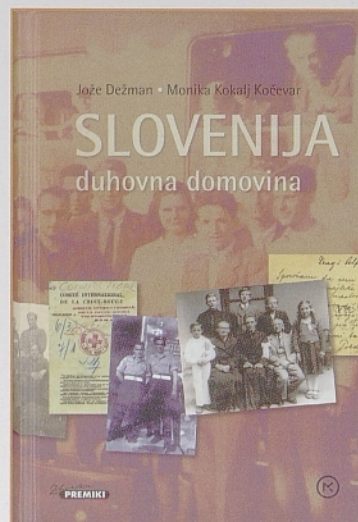
V celjski škofiji imajo dva škofijska novomašnika in enega minorita. V mariborski nadškofiji sta bila posvečena dva škofijska novomašnika, v murskosoboški pa eden.

Iz zamejstva in zdomstva letos ni podatkov o kakem mašniškem posvečenju.

Slovenija – duhovna domovina

Pri Mladinski knjigi je izšla 500 strani debela knjiga Slovenija – duhovna domovina. Zgodbe političnih emigrantov. Zasnova in uredila sta jo direktor Muzeja novejšje zgodovine v Ljubljani Jože Dežman in odgovorna za ustne vire v omenjenem muzeju mag. Monika Kokač Kočevar.

V njej nastopa 21 posameznikov ali družin, ki so po vojni zapustili domovino. Gre za pripovedi o njihovem trpljenju in zadoščanjih, idealih in uveljavljanju v tujini, ki so jih zapisali ali sami ali predstavniki muzeja. V knjigi je tudi bibliografija, ki jo je sestavila Darja Urbanc, poseben razdelek pa zavzemajo kratke biografije in slike izbranih begunskih rojakov, ki so se uveljavili v svetu. To je delo Lučke Kremžar iz Knjižnice Dušana Černeta v Trstu.

20-letnica SKD

V zadnjih mesecih se je v Sloveniji zvrstilo veliko prireditev in proslav ob 20-letnici pomembnih dogodkov. Inštitut dr. Janeza Evangelista Kreka, ki je bil pred kratkim ustanovljen v Ljubljani, je 14. maja s simpozijem, s prvo knjižno izdajo in s slavnostno akademijo opozoril na 20-letnico ustanovitve Slovenskih krščanskih demokratov.

Na simpoziju v Viteški dvorani Muzeja novejšje zgodovine v Ljubljani so za okroglo mizo z naslovom Ob dvajsetletnici ustanovitve Slovenskih krščanskih demokratov – Med preteklostjo in prihodnostjo, ki jo je vodila časnikarka Rosvita Pesek, spregovorili nekateri člani slovenske vlade iz leta 1990, ministrski predsednik Lojze Peterle, kmetijski minister Jože Osterc, kulturni minister Andrej Capuder, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Janez Dular, šolski minister Peter Vencelj, in še takratni vodja poslanskega kluba SKD Nace Polajnar ter takratni deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar iz Trsta.

Na voljo je bila tudi že omenjena knjiga z ravno takim naslovom, kot ga je imel simpozij. S sodelavci jo je uredila predsednica upravnega odbora Inštituta dr. Janeza Evangelista Kreka Maja Lapornik Pelikan. Na 124 straneh so v njej objavljeni prispevki vseh že naštetih gostov ob okrogli mizi, dodati pa jim je treba še razmišljanja in spomine, ki so jih prispevali Jože Strgar, Emilijana in Blaž Pavlin, Franc Stariha, Petra Tomažič in Peter Orehar, Peter Stres, Franc Volek, Jože Magdič in Milan Windschnurer.

Zvečer je bila še slavnostna akademija v Jakopičevi dvorani Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Nastopili so Ljubljanski madrigalisti pod vodstvom Mateje Kališnik. Spregovorili pa so predsednica Nove Slovenije Ljudmila Novak, evropski poslanec Lojze Peterle in kot častni gost nekdanji avstrijski podkancler, predsednik Inštituta za obdonavsko in srednjo Evropo Erhard Busek.

OB DVAJSETLETNICI
USTANOVITVE SKD
MED PRETEKLOSTJO
IN PRIHODNOSTJO

Lajše in Rog

Zaradi evharističnega kongresa v Celju sta bili letošnja 21. maša in spominska slovesnost za žrtve povojnih pobojev in revolucionarne nasilja pri jami pod Krenom v Kočevskem rogu mesec dni po ustaljenem datumu začetka junija, ki sovpada z obletnico tragedije iz pred 65 let.

V nedeljo, 4. julija, je somaševanje 15 duhovnikov v kapeli Božjega usmiljenja, ki je povsem odprta proti ljudstvu, vodil ljubljanski nadškof in predsednik Slovenske škofovske konference msgr. Anton Stres, ki je imel tudi pridigo. Zbrano množico je na začetku nagovoril kočevski župnik Anton Gnidovec. Tik pred koncem maše je spregovoril predsednik slovenske vlade Borut Pahor, ki je pred tem tudi položil venec pred grobišče. Med kulturnim sporedom, ki je sledil in ga je pripravila Nova slovenska zaveza, so spregovorili Federico Potočnik in Blaž Knez, slavnostni govornik pa je bil prof. Justin Stanovnik. Pred sklepom slovesnosti, ki jo je povezovala Marija Zgonc, je Ivana Tekavec spregovorila v imenu abiturientov RAST XXIX. iz Argentine.

Slovesnosti se je udeležilo okrog 3.00 ljudi. Pel je mešani pevski zbor Anton Foerster pod vodstvom Damjane Božič – Močnik. Kot solistka je nastopila Natalija Cilenšek, spremljal pa jo je Ivan Vombergar.

Že 26. junija pa je bila na Lajšah nad Cerknim na pobudo koprške škofije 20. spominska slovesnost za žrtve druge svetovne vojne in komunistične revolucije na Primorskem. Kraj je bil izbran leta 1991 v spomin na kaplana Lada Piščanca in Ludvika Slugo in drugih 12 žrtev tako imenovane "cerkljanske tragedije" iz leta 1944. Somaševanje je vodil koprski pomožni škof Jurij Bizjak, ki je tudi pridigal.

ŠEMPETER PRI GORICI

V Sempetru pri Gorici so 3. julija predstavili knjigo Župnija Šempeter pri Gorici skozi stoletja, katere avtorji so zgodovinarja Vojko Pavlin in Renato Podbersič ter umetnostna zgodovinarica Monika Osvald. Na 236 straneh jo je uredila Mateja Poljšak Furlan. Gre za pregled čez skoraj 900 let dolgo obdobje z mnogimi novimi dognanji in bogatim dokumentarnim gradivom.

ŠKOFOVSKO POSVEČENJE V BUENOS AIRESU

V Slovenski vasi v Buenos Airesu rojeni lazarist Vinko Bokalič, ki ga je papež marca imenoval za pomožnega škofa v Buenos Airesu, je 29. maja prejel škofovsko posvečenje v lazaristovski cerkvi Brezmadežne s čudodelno svetinjo. Glavni posvečevalec je bil buenosaireški nadškof kardinal Bergoglio, soposvečevalca pa nadškof Andrej Stanovnik iz Corrientesa in škof Mario Aurelio Poli iz mesta Santa Rosa de La Pampa.

Obred je imel tudi slovenski prizvok. Ob prinašanju darov sta fant in dekle v slovenski noši prinesla na oltar slovenski šopek in svečo. Ob koncu maše je priložnostni zbor zapel tri slovenske pesmi, ob sklepu svojega nagovora pa je novi buenosaireški pomožni škof tudi po slovensko izrekel besede zahvale Bogu, sorodnikom in prijateljem.

Bokalič je že tretji škof slovenskega rodu v Argentini, saj sta bila pred njim posvečena kapucin Andrej Stanovnik in Lojze Urbanč.

VZPON Z DNA

Pri založbi LEG v Gorici je junija izšla tretja izdaja italijanskega prevoda študije ameriškega zgodovinarja Jamesa C. Davisa Rise from Want, in sicer pod naslovom Carso, Riscatto dalla povertà. Izvirnik je izšel leta 1986 v ZDA, ko je avtor objavil raziskavo o Žužkovih iz Slivnega in Vižovelj ter o njihovi vpletenosti v prehod iz fevdalne v industrijsko družbo. Sam avtor se je poročil s članico družine, ki jo je spoznal kot vojak na Svobodnem tržaškem ozemlju.

Prvi italijanski prevod je izšel leta 1988. V slovenščini je knjiga Vzpon z dna, Slovenska kmečka družina v dobi strojev izšla pri Slovenski matici leta 1989.

O slovenščini v Kanalski dolini

V Kulturnem domu v Bovcu so 22. maja predstavili monografijo Slovensčina med jeziki Kanalske doline, ki jo je napisala docentka za slovenski jezik na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani dr. Nataša Gliha Komac. Skupno so jo izdali Fakulteta za družbene vede, Slovensko kulturno središče Planika iz Kanalske doline in

Slovenski raziskovalni inštitut iz Trsta.

Slovenski evharistični kongres

V Celju je bila 13. junija ena največjih cerkvenih slovesnosti zadnjih let na Slovenskem. Po več kot enoletnih pripravah je bil na stadionu Arena Petrol Slovenski evharistični kongres. Ob tem pa je med samim somaševanjem papežev legat, državni tajnik kardinal Bertone, v imenu sv. očeta razglasil drugega slovenskega blaženega moderne dobe, obenem pa prvega slovenskega mučenca Lojzeta Grozdeta. Tega še ne 20-letnega globoko vernega dijaka je iz sovraštva do vere v težkih časih vojne in revolucije na novega leta dan 1943 na Dolenjskem mučila in umorila skupina partizanov.

Evharistični kongres naj bi po besedah predsednika slovenske škofovske konference, ljubljanskega nadškofa Antona Stresa poživil zlasti zavest o pomenu svete maše in obhajila; okrepil naj bi željo po pričevanju vere v svetu in pomnožil dobra dela, ki morajo iz vere nujno izhajati.

Udeležba vernikov in duhovnikov je presenetila sama prireditelje, saj se je v Celju zbralo več kot 32.000 vernikov in okoli 750 duhovnikov. Med 18 škofi sta bila tudi tržaški in goriški nadškof, Crepaldi in De Antoni. Pevski zbor je sestavljalo 1.300 pevcev iz vse Slovenije. Med njimi je bilo tudi za en avtobus članov Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, še za en avtobus pa je bilo zamejskih vernikov, pretežno iz goriške nadškofije, v množici vernikov. Predstavnikov državnih oblasti pa na častni tribuni ni bilo.

Pred mašo in evharistično procesijo sta bili dve uri priprav z nastopi otrok, glasbenikov in pričevalcev, med katerimi je izstopal sloviti slovenski misijonar in človekoljubni delavec na Madagaskarju Pedro Opeka.

Samo slovesnost je nato vodil omenjeni posebni papežev predstavnik kardinal Bertone, ki je tudi pridigal. Celotna slovesnost je potekala zbrano, slovesno, a sproščeno in veselo, podobno kot ob obeh obiskih papeža Janeza Pavla II. v Sloveniji. Med opoldansko molitvijo na Trgu sv. Petra v Rimu je na Lojzeta Grozdeta opozoril tudi papež Benedikt XVI.

<http://tehnika.ognjisce.si/sek/>

<http://tehnika.ognjisce.si/sek/>

Milica Kacin Wohinz v italijanščini

V okviru sodelovanja med Skladom Dorče Sardoč iz Gorice in Posoškim središčem za zgodovinske in družbene raziskave ter dokumentacijo Leopoldo Gasparini iz Gradišča je maja izšel italijanski prevod klasičnega dela najvidnejše poznavalke primorske zgodovine Milice Kacin Wohinz *Primorski Slovenci pod italijansko zasedbo, 1918-1921*. Izvirnik je izšel leta 1972. Že pred dolgimi leti ga je prevedla Nada Pretnar, besedilo pa je zdaj uredil Iztok Furlanič. Ob spremni besedi Borisa Perica in Daria Mattiussija za ustanovi, ki sta izdali knjigo, sta na začetku še predgovor zgodovinarja Enza Collottija in uvod, ki ga je za italijanske bralce letos napisala avtorica.

Na knjigi, ki se v italijanščini predstavlja pod naslovom *Alle origini del fascismo di confine, Gli sloveni della Venezia Giulia sotto l'occupazione italiana 1918-1921*, je kot avtorica zapisana Milica Emilija Kacin Wohinz.

Predstavitve prevoda je bila v okviru 6. festivala zgodovinopisja, ki je bil od 21. do 23. maja v Gorici in je obsegal kakih 40 srečanj ter predstavitev. Med drugim so na njem o Milovanu Djilasu govorili njegov sin Aleksa in slovenska televizijska dopisnika RAI Mitja Volčič ter Sergij Canciani.

ZLATI JUBILEJ PARIŠKIH SLOVENCEV

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš, predsednik parlamentarne komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu Miro Petek, slovenski veleposlanik v Franciji Janez Šumrada in drugi gostje iz Francije, Slovenije in zamejstva so se 13. junija v Châtillonu udeležili praznovanja 50-letnice Društva Slovencev v Parizu.

Najprej je delegat za Slovence v Franciji Jože Kamin ob sodelovanju diakona Cirila Valanta daroval mašo v kapeli sv. Terezije. Sledila je slavnostna akademija v dvorani Slovenskega doma. Nastopile so pevke, plesalci in godci društva Kraški šopek iz Sežane ter domači glasbeniki in recitatorji. Minister Žekš je društvu izročil častno priznanje Republike Slovenije za opravljeno delo.

Ob praznovanju so izdali tudi zbornik, ki ga je na 126 straneh uredila Ana Vičič.

ŠOLA V CLEVELANDU

Potem ko se je to pred leti zgodilo v župniji pri Sv. Vidu, so se morali tudi pri Mariji Vnebovzeti v Clevelandu odločiti, da zaradi pomanjkanja sredstev in učencev po 95 letih zaprejo župnijsko šolo. Župnik Janez Kumše je sporočil, da bo stavba še naprej služila dobrim namenom: za učenje verouka, dopolnilni sobotni slovenski pouk ter za župnijske in krajevne dejavnosti.

Gostovanje iz San Justa

Od 8. do 15. junija je v več krajih v Sloveniji in na Koroškem zelo uspešno gostovala gledališka skupina iz Našega doma v San Justu (Buenos Aires v Argentini) z delom *Veliki oder sveta*. Gre za misterij, ki ga je napisal španski klasik Pedro Calderon de la Barca (1600-1681), prevedel pa Janko Moder.

Veliki oder sveta je bil premierno prikazan konec leta 2009 na odru Našega doma v San Justu. Režiser predstave je bil Blaž Miklič (1957-2010), ki je zelo odelal na kulturnem področju med rojaki v Argentini. To je bilo njegovo najpomembnejše režisersko delo. Zelo si je želel z njim priti v Slovenijo, a mu je zahrbtna in dolga bolezen to preprečila.

Miklič je od mladih nog srkal ljubezen do gledališča in sposobnost za delo v njem pri Fridu Bezniku, Nikolaju Jeločniku in Maksu Borštniku. Opravil je tečaj, ki ga je v Buenos Airesu vodil igralec in pesnik Tone Kuntner, obiskoval je tudi dramsko šolo za režiserje priznane argentinske igralka in režiserke Alejandre Boero.

Najmogočnejše doživetje in uspeh je doživel, ko je s skupino igralcev Slovenskega gledališča obiskal Slovenijo z igro *Striček Vanja*. Zelo uspešne so bile tudi recitacije V znamenju križa v Cankarjevem domu.

PRAVNIKI IZ SVETA IN SLOVENIJE

Na pravni fakulteti v Ljubljani je bila 27. in 28. maja prva konferenca slovenskih pravnikov iz sveta in Slovenije. To je bila že 19. strokovna konferenca v priredbi Svetovnega slovenskega kongresa, saj so po enkrat ali večkrat že zasedali slovenski zdravniki, planinci, gradbeniki in drugi strokovnjaki iz domovine, zamejstva in sveta.

Na konferenci so razpravljali o pravnem položaju Slovencev v tujini, mednarodnih mehanizmih sodnega varstva, pravo med univerzalnim in partikularnim ter med naravnim in pozitivnim. Dotaknili so se odprtih vprašanj Evropske zveze, novih tehnologij, nove svetovne stvarnosti, pravne ureditve in prakse.

Prisotne so uvodoma pozdravili predsednik SSK Boris Pleskovič, dekan pravne fakultete Rajko Pirnat, pravosodni minister Aleš Zalar, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš in predsednik parlamentarne komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Miro Petek.

Poseben poudarek so posvetili položaju slovenskih manjšin. O položaju Slovencev v Italiji so govorili odvetniki in javni delavci Drago Štoka, Damijan Terpin in Mitja Ozbič.

Umrla je slikarka Aleksa Ivanc

Na Korziki, kjer je stalno živela od leta 1965 in kjer se je poročila s Pierrom Olivierijem, je 11. junija umrla slikarka Aleksa Ivanc Olivieri. Pokopali so jo v vasi Occiglione.

Umetnica se je rodila 11. avgusta 1916 v Ljubljani, kjer je leta 1950 diplomirala na Akademiji za likovno umetnost. V letih 1952-54 je ustvarjala v Italiji, nato do leta 1960 v Franciji, nakar je živela v alžirski puščavi in Maroku, dokler se ni ustalila na Korziki. V Italiji, Franciji, Švici in ZDA je imela več odmevnih razstav, osrednja Slovenija pa jo je bolje spoznala šele na razstavi leta 1996 v galeriji Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu v Ljubljani, ko je izšel tudi katalog. Umetnostni zgodovinar Ivan Sedej jo je v njem poimenoval "poetesa mediteranske klenosti in trpke monumentalnosti".

Bolj je bila znana v zdomstvu, v cerkvi v Doberdobu pa visi 14 postaj njenega Križevega pota, ki ga je z mislijo na tamkajšnje grozote iz prve svetovne vojne naslikala leta 1999. Reprodukcijske postaje ob besedilu pesnika Daneta Zajca *Ecce homo* in ob drugih zapisih v slovenščini in italijanščini objavil leta 2004 doberdobski župnik Ambrož Kodelja v knjižici *Ecce homo, Križev pot, Via crucis*.

Slovenska Guernica

V Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani je bilo 28. maja srečanje ob 65-letnici poveljnih pobojev v Sloveniji. Pripravili so ga Nova slovenska zaveza, Slovenski katoliški izobraženci in Slovenija v svetu. Spregovorili so Jože Možina, Ivan Korošec in Jože Dežman, ki je predstavil novo ustanovo Memores.

Na ogled je bila tudi monumentalna stvaritev slikarke Marjetke Dolinar *Slovenska Guernica*. Avtorica, ki se je

oblikovala v Argentini, a že dolgo ustvarja v Sloveniji, je dobila navdih pri Picassovi upodobitvi popolnega uničenja človečnosti in pri grozljivih podobah iz rova sv. Barbare. Tako kot njen cikel o Hudi jami je tudi ta slika posvečena vsem poveljnim žrtvam in njihovim svojcem, ki niso mogli žalovati.

Gledalec, ki stopi pred *Slovensko Guernico*, opazi tri vodoravne površine: spodnjo (jaški), srednjo (pregrade) in zadnjo, tretjo (Bog, sonce, vstajenje).

Za stvaritev je umetnica uporabila barvni in zlati akril, zlato v prahu kot tudi zlate in srebne lističe. Z mavcem za akril je dosegla še relief.

Društvo slovenskih izobražencev sklenilo letošnjo uspešno sezono

Prof. Peter Černic, Renato Podberšič ml., Tomaž Simčič in Ivo Jevnikar ob predstavitvi Dnevniških zapisov msgr. Rudolfa Klinca (levo); Rudi Šimac in Milan Gregorič (desno).

Živahna sezona kulturnih in družabnih večerov v DSI v Peterlinovi dvorani se je zaključila v ponedeljek, 14. junija. Oglejmo si na kratko vsebino kulturnih srečanj v maju in juniju.

V ponedeljek, 3. maja, sta Društvo slovenskih izobražencev in Knjižnica Dušana Črneteta priredila zanimivo srečanje, na katerem so predstavili knjigo msgr. Rudolfa Klinca »Dnevniški zapisi 1943-1945«. O knjigi so govorili trije mlajši zgodovinarji: urednika knjige prof. Peter Černic in mag. Renato Podberšič ml. ter prof. Tomaž Simčič. Okroglo mizo je vodil časnikar Ivo Jevnikar. Naslednji ponedeljek, 10. maja, je publicist Milan Gregorič predstavil knjigo »Legenda« znanega goriškega raziskovalca krajevne zgodovine Rudija Šimaca. Tudi v ponedeljek, 17. maja, je društvo priredilo večer v sodelovanju s Knjižnico Dušana Črneteta.

Ob predstavitvi knjige "Slovenija – duhovna domovina. Zgodbe političnih emigrantov".

UMRL JE LAZARIST IVAN LIKOZAR

V Buenos Airesu je 28. aprila umrl lazarist Ivan Likozar. Rodil se je 8. junija 1926 v Šenčurju. Med vojno je bil po sili nemški vojak, po njej pa je stopil med lazariste. Študiral je v Rimu in Španiji, leta 1948 pa dospel v Argentino. V duhovnika je bil posvečen leta 1965 v Lujanu in v tamkajšnji znani romarski baziliki je kot član argentinske province dolgo deloval. Pomagal je tudi rojakom, in ko so v baziliki pod njegovim vodstvom obnovili kripto, je za brezjansko Marijo Pomagaj določil častno mesto.

OBČNA ZBORA STROKOVNIH ZVEZ

Kmečka zveza je imela 27. junija na Proseku občni zbor v znamenju 60-letnice ustanovitve. Predsednik Franc Fabec je med drugim podelil spominska priznanja še živečim ustanovnim članom.

Slovensko deželno gospodarsko združenje pa je imelo 28. junija na Opčinah svoj 34. občni zbor. Za predsednika je bil potrjen kriški gostinec Niko Tence. Goriški del organizacije, ki je pred kratkim ponovno oživel, je napovedal osnove delovanja samostojnejšega delovanja znotraj zveze.

STUDIO ART

Uspešno se je končal četrti letnik gledališke šole Studio art. Koordinira jo tržaška kulturna delavka Maja Lapornik, ki je pred kratkim v Ljubljani dosegla znanstveni doktorat iz dramaturgije. Tečajniki treh letnikov so se pod mentorstvom Borisa Kobala, Jaše Jamnika in Sergeja Verča predstavili s produkcijo v Kulturnem domu v Trstu. Plesno in recitatorsko točko pa so pripravili pod mentorstvom Uršule Teržan in Tomaža Gubenška. Osmim gojencem tretjega letnika je predsednik Društva Slovensko gledališče Adrijan Sosič izročil diplome.

Igralec Jurij Sonček (levo); pogovor ob izidu knjige "35 let Slovenske skupnosti na Goriškem" (v sredini); diplomat in avtor Milan Jazbec (desno).

Na srečanju so predstavili zbornik »Slovenija – duhovna domovina. Zgodbe političnih emigrantov«. Govorili so soustvarjalci knjige Jože Dežman in Monika Kokalj Kočevar kot urednika, Irena Uršič, ki v knjigi predstavlja primorske zgodbe, in Lučka Kremžar De Luisa, ki je za knjigo prispevala kratke biografije in slike izbranih osebnosti. V ponedeljek, 24. maja, so večer posvetili pisatelju, časnikarju in borcu za neodvisno in demokratično slovenijo Francu Jezi ob izidu izbora njegovih kratkih zgodb »Zakasnela pomlad«. Na večeru so sodelovali urednica knjige Vojka Havlas, župan občine Hajdina Radoslav Simonič, pisatelj Boris Pahor, raziskovalec bližnje slovenske preteklosti Igor Omerza ter časnikarja Marko Tavčar in Ivo Jevnikar. Knjižnica Dušana Černeta je ob tej priložnosti pripravila razstavo Jezovih knjižnih del. V ponedeljek, 31. maja, je društvo priredilo izjemen kulturni večer z igralcem Jurijem Součkom. Igralec je v režiji Roberta Waltla izvedel Cankarjevega Kurenta, s katerim je navdušil gledalce. V ponedeljek, 7. junija, je Društvo slovenskih izobražencev priredilo večer s Krožkom za družbena vprašanja Virgil Šček ob izidu knjige »35 let Slovenske skupnosti na Goriškem.« Pri pogovoru so sodelovali predsednik krožka Rafko Dolhar, zgodovinar Adrijan Pahor in avtorica Erika Jazbar. V splošnem pogovoru o slovenski politiki na Goriškem, ki ga je vodil Ivo Jevnikar, pa so sodelovali še pokrajinski tajniki SSK na Goriškem Damijan Paulin, Marjan Terpin, Hadrijan Corsi, Aleš Figelj in Julijan Čavdek. Zadnji večer v Peterlinovi dvorani v tej sezoni je zaključil diplomat Milan Jazbec, avtor knjige »Martin Krpan diplomat in vojščak«. Pri predstavitvi zanimivega dela o Levstikovem junaku Krpanu sta sodelovala še Žiga Novak in Andreja Penko z Zavoda Martin Krpan.

Ravna gora, moja usoda

Založba Nova obzorja, ki med drugim izdaja tednik Demokracija, je 27. maja v Ljubljani predstavila 460 strani debelo knjigo Ravna gora, moja usoda, ki jo je napisal Uroš Šušterič. Sestavil jo je ob svoji 85-letnici. Gre za avtobiografijo, razmišljanja in dokumentacijo, pri čemer imajo levji delež spomini in pogledi na ravnogorsko gibanje generala Draže Mihailovića, v katerem je avtor dejaven še danes kot »vojvoda Triglavski«, in na Jugoslovansko vojsko v domovini ali četnike. Osrednji del knjige predstavlja prevod knjige Od Ljubljane do Ravne Gore, ki jo je avtor izdal že leta 2000 v Kragujevcu v srbsčini.

Uroš Šušterič
vojvoda Triglavski

Ravna gora,
moja usoda

KONFERENCA SSK ZA ITALIJO

Konferenca Svetovnega slovenskega kongresa za Italijo in Krožek Anton Gregorčič sta 18. junija v Števerjanu pripravila že tradicionalno proslavo ob obletnici slovenske osamosvojitve. Ob kulturnem programu in nasgovoru predsednika Konferen-ce Marjana Terpina je bil slavnostni govornik predsednik Sveta slovenskih organizacij Drago Štoka.

Konferenca je 20. junija ravno tako že tradicionalno Srečanje Slovencev, ki je v Ogleju posvečeno rojaku, ki živijo po Italiji, posvetila položaju v Benečiji. O njem je govoril časnikar in družbeni delavec Giorgio Banchig. Pred tem je v baziliki maševal prof. Robert Petkovšek.

NOVI ŠKOFOV VIKAR V TRSTU

Novi tržaški škof msgr. Giampaolo Crepaldi je 30. aprila objavil vrsto imenovanj, ki so prinesla popolno prenovitev vrha škofijskih uradov. Po novem ima tržaška škofija generalnega vikarja in štiri škofove vikarje. Repentabski župnik in openski dekan Anton Bedenčič je postal novi škofov vikar za Slovence v tržaški škofiji.

Bedenčič, ki ima 64 let, pripada slovenskemu inšpektoratu salezijancev in je bil rojen v Ljubljani, vendar je že 36 let vključen v dušno pastirstvo med Slovenci na Tržaškem. Nasledil je msgr. Franca Vončino, ki skrbi za slovenske vernike v Rojanu in Barkovljah ter je bil škofov vikar za Slovence vse od leta 1992.

ŠTREKLJEVA NAGRADA ZA VILJEMA ČERNA

Na Gorjanskem pri Komnu so 27. junija izročili letošnjo 10. Štrekljevo nagrado znanemu zamejskemu kulturnemu in družbenemu delavcu prof. Viljemu Črnu, ki je vse življenje posvetil ohranjanju in razvoju slovenskega jezika in kulture v domačem Bardu v Terski dolini in sploh v videmski pokrajini.

Na slovesnosti so spregovorili komenski župan in predsednik komisije za izbiro Štrekljevega nagrajenca Uroš Slamič, podpredsednik Svetovnega slovenskega kongresa Tomaž Pavšič, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš in slavnostni govornik, jezikoslovec Roberto Dapit.

DESETLETNICA SKUPNOSTI DRUŽIN SONČNICA

Skupnost družin Sončnica, ki ima svoj sedež v Domu Franca Močnika tik ob cerkvi sv. Ivana v Gorici, je 19. junija praznovala desetletnico. Šlo je za prijateljsko srečanje, pa tudi za pregled delovanja v teh letih s pozdravnimi nagovori in prikazom fotografij ter posnetkov, ki so nastali na poletnih središčih, izletih, predavanjih in ob ostalih vzgojnih, kulturnih in družabnih pobudah.

Sončnica šteje več kot 180 rednih članov. Med njimi je več kot 100 otrok in mladih, skupno 38 družin. Še večji pa je krog simpatizerjev, ki se udeležujejo javnosti odprtih pobud, tako iz zamejstva kot tudi iz Slovenije.

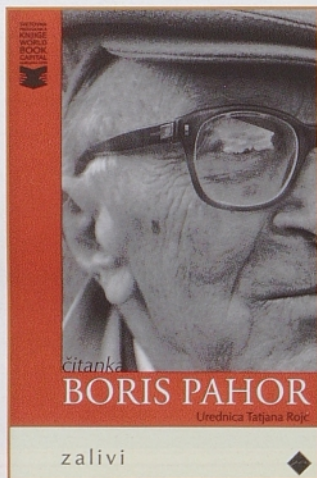
Po pozdravu sedanje predsednice Ani Saksid je prva predsednica Mirjam Bratina povedala, kako in zakaj je prišlo do ustanovitve. Sledili sta zahvalna maša in družabnost.

UMRL JE BIBLICIST P. JOŽE PLEVNIK

V Torontu v Kanadi je 4. junija umrl jezuitski duhovnik p. dr. Jože Plevnik. Čeprav je bil zaposlen kot profesor sv. pisma, je rad pomagal tudi pri pastoralnem delu med Slovenci. Pokopali so ga na jezuitskem pokopališču v Guweltu.

Jožef Plevnik se je rodil 18. decembra 1928 v Ljubljani. Po vojni je tri leta prebil v begunskih taboriščih v Avstriji. Leta 1948 je odšel v Kanado, kjer je leta 1950 stopil v jezuitski noviciat. V duhovnika je bil posvečen leta 1964 v Torontu. Nato je študiral sv. pismo v Würzburgu v Nemčiji, kjer je leta 1971 promoviral iz teologije sv. Pavla. Novo zavezo, predvsem Pavlovo teologijo in evangelije je predaval na jezuitski teološki šoli Regis College. V letih 1991-2000 je občasno predaval tudi na Teološki fakulteti v Ljubljani in Mariboru. Ob številnih razpravah je izdal več knjig.

Neugnani pisatelj Boris Pahor

Ob začetku pobud Ljubljana – svetovna prestolnica knjige 2010 je Cankarjeva založba v zbirki cenovno zelo dostopnih izdaj Knjiga za vsakogar aprila v 8.000 izvodih natisnila »Pahorjevo čitanko« Zalivi. Uredila jo je Tatjana Rojc.

Pri Slovenski matici v Ljubljani je pod naslovom Sončna ura izšla obsežna korespondenca med tržaškim pisateljem Borisom Pahorjem in slavistko prof. Marijo Žagar iz Kranja. Pisma sta si izmenjavala v letih 1961-96, pri čemer je Žagarjeva, ki v več Pahorjevih delih nastopa kot »Vlasta«, tankočutno komentirala njegovo literarno delo.

V Barceloni je izšel španski prevod Nekropole.

Mohorjeva iz Celovca je v paketu izdala prevode petih Pahorjevih knjig v nemščino. Oskrbela sta jih Urška Černe in Matthias Göritz.

Prof. Boris Pahor je imel v zadnjih mesecih tudi veliko in intervjujev in javnih nastopov od Ljubljane do Bocna, Dunaja in drugih mest.

Na Dunaju so mu 26. aprila podelili avstrijski častni križ za znanost in umetnost, 11. junija pa je v Lignanu prejel nagrado Hemingway Sparkasse.

Novo o p. Placido Corteseju

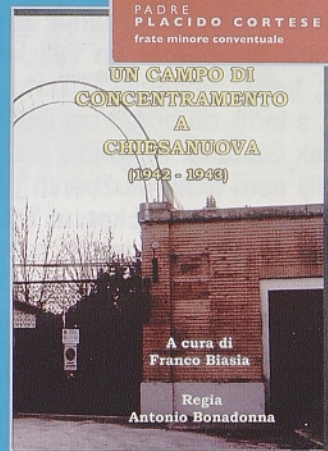
Kongregacija za zadeve svetnikov je na zasedanju 4. junija v Rimu pod vodstvom prefekta nadškofa Angela Amata uradno potrdila veljavnost škofijskega postopka za beatifikacijo p. Placida Corteseja. Kot je znano, se je škofijski postopek slovesno končal 15. oktobra 2003 v tržaški Rižarni. V Vatikanu se bo proces zdaj nadaljeval s preverjanjem izrednih kreposti tega božjega služabnika, ki je med vojno veliko pomagal Slovencem, vendar upoštevaajo možnost, da se dokaže tudi njegovo mučeništvo.

Cortesejev življenjepisec p. Apollonio Tottoli je medtem oskrbel novo italijansko izdajo moderno oblikovanih zgibanke, podobice in bralnega znaka, posvečenih p. Corteseju.

Provincial hrvaških minoritov p. Ljudevit Anton Maračič je pri založbi Veritas v Zagrebu v 6.000 izvodih objavil drugo izdajo svojega po Apolloniu Tottoliju napisanega življenjepisa p. Placida Corteseja Heroj i mučenik Placido Cortese, creski franjevac konventualac.

Zdravnik in ljubiteljski zgodovinar Franco Biasia iz Padove pa je v zasebni izdaji s pomočjo režiserja Antonia Bonadonne pripravil zgoščenko o nekdanjem fašističnem taborišču v Chiesanuovi (Padova) in vlogi p. Corteseja pod naslovom *Un campo di concentramento a Chiesanuova (1942-1943)*.

Servo di Dio
PADRE
PLACIDO CORTESE
frate minore conventuale

JUBILEJ V STUTTGARTU

Ob 50-letnici slovenske župnije sv. Cirila in Metoda v Stuttgartu je bilo 40 rojakov iz Nemčije od 11. do 14. junija na obisku v Sloveniji. Z njimi so bili župnik v Stuttgartu Zvone Štrubelj in duhovnika Janez Modic iz Mannheimu ter Roman Kutin iz Augsburga. Udeležili so se Slovenskega evharističnega kongresa v Celju in poromali po poteh blaženega škofa Antona Martina Slomška.

Praznovanje zlatega jubileja župnije je bilo 10. julija. Predstavili so tudi Album slovenske župnije 2000-2010, ki dopolnjuje knjigo, ki je izšla ob 40-letnici slovenske župnije v Stuttgartu.

BAZILIKA NA PTUJSKI GORI

V Sloveniji je zdaj sedem bazilik. Nazadnje je dobila ta uradni naziv romarska, sicer pa tudi župnijska cerkev Marije Zavetnice na Ptujski Gori, ki jo upravljajo minoriti. Razglasitev je 16. maja opravil apostolski nuncij v Sloveniji msgr. Santos Abril y Castelló.

Lovrenčičeva pisma hčerki

oriška in Celjska Mohorjeva družba sta skupaj izdali prirčno in pričevalsko knjigo *Ves vaš ljubeči očka, Pisma hčerki Nini*. Kot avtor je naveden primorski domoljub, pesnik in pisatelj dr. Joža Lovrenčič (1890-1952). Gre za zbirko 87 pisem in drugih pošilk, ki jih je pisatelj v letih 1946-52 naslovil na hčerko Nino, uredila in z opombami ter prilogami pa jih je uredila dr. Rozina Švent. Predgovor je napisal Jože Faganel. Lovrenčič je bil v zadnjem letu vojne ravnatelj slovenske gimnazije, ki so jo protikomunistični krogi uspeli ustanoviti v Gorici. Maja 1945 se je iz Ljubljane umaknil na Koroško, a bil iz Vetrinja vrnjen s prvim transportom 27. maja. Nekdanji dijak ga je sicer rešil najhujšega, vendar je bil potem pred sodiščem obsojen, češ da je zakrivil narodno izdajo. Nekaj časa je bil zaprt, hčerke Antonije, ki se je leta 1946 v Gorici poročila s prof. Radom Lenčkom in potem z družino živela v Trstu in ZDA, pa ni več srečal. V domovini je za dolgo časa izginil iz javnega spomina.

Danilo Lovrečič

Svetovno nogometno prvenstvo

Dovolite staremu kronistu, da obudi nekaj nogometnih spominov. Do tega so me ob nasičenosti tega športa vendarle prisilili nastopi v Južni Afriki in igra Slovenije, ki se po uspehu uvrstitve na prvenstvo – saj je izločila velikega brata Rusa – tudi dobro vede.

Mene pa so do pisanja teh vrstic spodbudili spomini. Na primer na tisti konec avgusta leta 2002, ko je Slovenija v Trstu premagala Italijo. »Kaj, s temi, da bomo izgubili?« je bil aroganten južnjak Gattuso. In vendar so. Najprej pojasnilo. V Italiji sem si na službenih poteh nabral veliko prijateljev. Dosti več kot na Tržaškem in v Sloveniji. Vsem sem obrazložil svoje srčno navijanje proti italijanski reprezentanci. To zaradi ponižanj in sramotenja, ki smo ga bili deležni vso mladost in še danes. Vsi italijanski kolegi in prijatelji so razumeli in stvar jih je celo zabavala. Tako se je pripetilo, da smo skupaj gledali nastop Italije in so oni strastno navijali za, jaz pa proti. Prezira sem bil na tistem tržaškem stadionu, na katerem je Cimerotič mojstrsko premagal vratarja Buffona, deležen tudi pri svojem radijskem poročanju o tekmah Triestine. Ko sem hodil po stopnicah glavne tribune, namenjen v radijsko kabino, so se »gospodje« obračali stran in marsikdo je šepnil »riva el ščavo«. Cimerotič, Cime, tvoj gol ostaja zame življenjski dogodek.

Po tekmi so slovenski navijači iz navdušenja uprizorili običajne izgrede. Nič izjemnega, razbili so nekaj šip itd. A to je sprožilo pravo ogorčenje s strani naših glosarjev in mislecev. »Sramota za šport in za državo« je naslovil svoj uvodnik v Primorskem dnevniku Bojan Brezigar, ki se torej spozna tudi na nogomet. Brezigar očitno ne ve, kaj delajo navijači ali huligani po svetu, in vendar se njihovih držav sramota ne dotakne. Stojan Spetič je po tekmi hitel v Rim, da za Matajur napiše »pismo iz Rima«. Spetič je sicer pošten, večkrat se mu celo v debatah to pripeti, zato priznava, da se na nogomet ne spozna. To je razvidno tudi iz njegovega članka, saj npr. slavni Zebec postaja Cebec in še slavnejši Puškas postaja Puškač. Sicer pa je senator najboljšega smučarja vseh časov Ingemarja Stenmarka proglasil za nogometaša. V isti številki Matajurja je

svoj prispevek objavil tudi Ace Mermolja. Klatil se je po Sloveniji, verjetno užival v neodvisni državi, za katero se, sodeč po njegovem pisanju, »scripta manent«, prej ni navduševal. Vrnil se je v Trst, bral Piccolo, Primorski dnevnik in Delo, se usedel za delovno mizo in napisal, da so slovenski huligani prišli v Trst z očitnim namenom, da izzovejo politični incident. Nosili da so celo transparent IX. Korpusa. Uporabili so torej svetinjo za navijaštvo.

Vsi trije člankarji so si bili edini pri obsojanju slovenskih pristašev. Vsi trije so pozabili napisati, kako je desničar Menia zahteval odstranitev slovenskih transparentov, kako je bilo zažganih in poškodovanih več slovenskih avtomobilov, kako so slovenska vozila tudi med povratkom obmetavali s kamenjem, kako je policija brutalno pretepla mladega Mateja Praprotnika, ki je s slovensko zastavo v rokah pritekel na igrišče. To je sprožilo celo interpelacijo v italijanskem parlamentu. Poslanec Ugo Intini je zahteval od ministra Pisanuja obsodbo ravnanja policije, saj se je stvar videla po Evropi. Dnevnik La Repubblica je s svoje strani podčrtal, kako je italijanska televizija prikazovala le slovenske navijače, proti italijanskim ultrasom, ki so divjali, sramotili in pozdravljali s fašistično roko, pa ni usmerila kamer. Mermolja, Spetič in Brezigar so se strinjali, da slovenska policija ne bi bila smela pustiti navijačev čez mejo. A kaj ko so leta 2002 časi, ko so na meji streljali, že minili. Kako pa naj bi navijače ustavili na najbolj odprti meji v Evropi? Avtobusov je bilo malo, večina fantov je prispela v Trst z osebnimi avtomobili in nihče ni imel na čelu napisano huligan. Sram naj vas bo torej Slovenčki, da ste bili tako poredni. V opravičilo vam ne služi niti pohlevnost in ponižnost, ki sta našemu narodu, z izjemo Ljubljančanov, prirojeni. Jaz pa pravim in ponavljam: hvala ti, Cime, za tvoj zmagoviti gol in ti, Matej, boš v mojih mislih vedno tekel po zeleni travi s trobojnico v rokah.

PS: Zgodovinar Jože Pirjevec stvari ni posvetil svoje glose. Škoda. Morda bi nam znal povedati, če sta tudi Tito in Kardelj igrala nogomet. In s kakšno žogo.

Literarni natečaj "MLADIKE" 2010

1. Revija Mladika razpisuje XXXIX. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.

2. Na razpolago so sledeče nagrade:

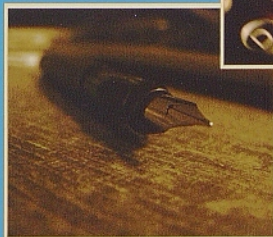
PROZA

prva nagrada	400 €
druga nagrada	300 €
tretja nagrada	250 €

PESMI

prva nagrada	200 €
druga nagrada	150 €
tretja nagrada	100 €

3. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih (format A4) na naslov MLADIKA, ulica Donizetti 3, 34133 TRST, do 1. DECEMBRA 2010. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom

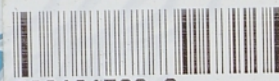

ali šifro. Teksti v prozi naj ne presegajo deset tipkanih strani (oziroma 30.000 znakov), ciklus poezije pa naj predstavlja samo izbor najboljših pesmi (največ deset). Tekste in šifro lahko pošljete tudi po elektronski pošti na naslov: redakcija@mladika.com.

4. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: pisateljica Vilma Purič, prevajalka prof. Diomira Fabjan - Bajc, pisateljica Evelina Umek, prof. Marija Cenda ter odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku – Prešernovem dnevu – na javni prireditvi in v medijih. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrajena dela bodo objavljena v letniku 2010. Objavljena bodo lahko tudi nena-
grajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

Rokopisov ne vračamo!

Novo pri mladika

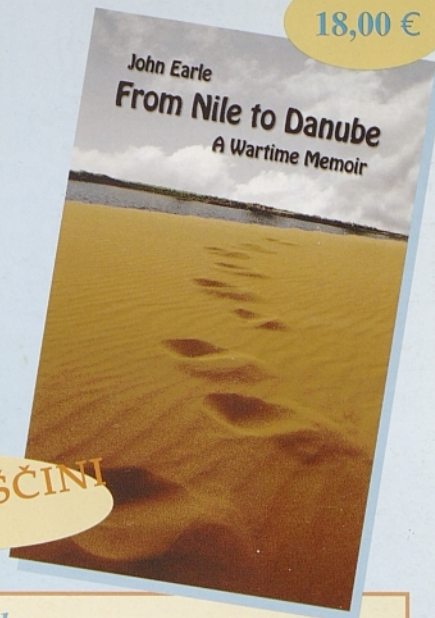
18,00 €

Milan Gregorič
MOJ DOM

Knjiga prinaša avtorjeve odzive na pomembnejša notranjepolitična in druga družbena dogajanja v času od slovenske politične pomladi naprej s posebnim poudarkom na to, kako so ta dogajanja sprejemali ljudje v Slovenski Istri.

18,00 €

V ANGLEŠČINI

John Earle

FROM NILE TO DANUBE

John Earle, angleški časnika, avtor knjige o primorskih padalcih in pobudnik spominskih slovesnosti za primorske padalce v Škrbini na Krasu, je avtor vojnih spominov »Od Nila do Donave«, ki so pravkar izšli v angleščini.

18,00 €

Bojan Pavletič
Zvoki barv

Bojan Pavletič
ZVOKI BARV

Postumni roman Bojana Pavletiča je subtilna pripoved ljubezenskega razmerja med starejšim slikarjem in mlado pianistko Anno. Umetniška senzibilnost ju povezuje, narodnostna pripadnost in starostna razlika ju ločuje.

M^{založba} MLADIKA

Trst, Ul. Donizetti 3, I-34133 • tel. 040-3480818; fax 040-633307 • e-mail: uprava@mladika.com

Obiščite nas na spletni strani www.mladika.com